

**POWIATOWA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH W POWIECIE RAWSKIM
NA LATA 2022-2028**

Rawa Mazowiecka, 2022

Rawa Mazowiecka, 2026r.

Spis treści	2
Wstęp	3
I. Metodyka przygotowania strategii rozwiązywania problemów społecznych	4
1.1 Aspekty formalno-prawne	4
1.2 Zasady opracowania Strategii	4
1.3 Uwarunkowania prawne	4
II. Charakterystyka Powiatu Rawskiego	8
2.1 Podstawowe informacje o powiecie	8
2.2 Podział administracyjny	8
2.3 Demografia	9
III. Diagnoza problemów społecznych	11
3.1 Ubóstwo	11
3.2 Bezrobocie	14
3.3 Niepełnosprawność	20
3.4 Alkoholizm i narkomania	29
3.5 Przemoc domowa oraz przestępczość	35
3.6 Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz piecza zastępcza	39
IV. Zasoby instytucjonalne Powiatu umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych	46
4.1 Ośrodki Pomocy Społecznej	46
4.2 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej	47
4.3 Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	52
4.4 Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	53
4.5 Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej	54
4.6 Warsztaty Terapii Zajęciowej	57
4.7 Środowiskowy Dom Samopomocy	58
4.8 Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne w Rawie Mazowieckiej	59
4.9 Organizacje pozarządowe	59
4.10 Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich	60
4.11 System oświaty	63
V. Analiza SWOT problemów społecznych	74
VI. Cele strategiczne i kierunki działań	77
VII. Sposób realizacji, monitoring i zarządzanie realizacją strategii	80
7.1 System zarządzania realizacją strategii	80
7.2 Monitoring strategii	80
7.3 Finansowanie strategii	80
Zakończenie	81
Spis wykresów	82
Spis rysunków	82
Spis tabel	82

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Politykę społeczną traktujemy jako zespół długofalowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz zaspokajania potrzeb mieszkańców Powiatu.

W nauce o polityce społecznej funkcjonuje termin „problemy społeczne” oznaczający wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Problemy społeczne mogą być ograniczone i rozwiązywane. Z racji ich skali i złożoności nie jest możliwe ich rozwiązywanie bez współdziałania wielu instytucji począwszy od rodziny, poprzez środowisko lokalne i zawodowe po skalę ogólnopolską oraz skalę międzynarodową. Zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa generują zapotrzebowanie na określone usługi społeczne, a zwłaszcza usługi opiekuńcze dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i osób potrzebujących wsparcia w codziennym życiu. Proces deinstytucjonalizacji usług jest najbardziej zaawansowany w obszarze opieki nad dziećmi, gdzie w miejsce placówek opiekuńczo-wychowawczych upowszechniana jest rodzinna piecza zastępcza. Rodzina nadal zagrożona jest licznymi czynnikami patologicznymi, którą mogą uczynić ją dysfunkcyjną. Główne problemy zagrażające rodzinom to m.in. długotrwała choroba, bezrobocie, ubóstwo, przemoc, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, alkoholizm. Wzmacnianie rodziny i zasady równego traktowania to kluczowe obszary polityki społecznej, często realizowane wspólnie w celu zapewnienia stabilizacji życiowej oraz równych szans. Jest to fundamentalna zasada zgodnie, z którą wszyscy ludzie mają prawo do jednakowego traktowania bez dyskryminacji z jakiegokolwiek przyczyny tj. płeć, rasa, pochodzenie etniczne, religia, światopogląd, niepełnosprawność, wiek czy orientacja seksualna.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Rawskiego na lata 2022 - 2028 jest długotrwałym programem działań, który ma służyć rozwiązywaniu problemów społecznych oraz określaniu kierunków działań na rzecz poprawy sytuacji mieszkańców Powiatu.

W 2014r. Rada Powiatu Rawskiego przyjęła do realizacji Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Rawskiego. Wyznaczone przez ten dokument cele i priorytety strategiczne zostały już zrealizowane bądź uległy dezaktualizacji, co spowodowało potrzebę opracowania nowej Strategii, adekwatnej do aktualnej sytuacji prawnej oraz sytuacji socjalno-bytowej lokalnej społeczności.

Strategia została opracowana w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej. Za koordynację prac nad Strategią odpowiedzialny był Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej – Halina Bartkowicz-Błażejewska.

I. **Metodyka przygotowania strategii rozwiązywania problemów społecznych**

1.1 **Aspekty formalno-prawne**

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art., 16b ust. 1 oraz art. 19 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (t.j. Dz.U. 2025 poz. 1214).

Strategia powinna zawierać diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii, jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań. Ustawa o pomocy społecznej (art. 112 ust. 9) wskazuje koordynatora realizacji strategii, którym jest powiatowe centrum pomocy rodzinie „Powiatowe centrum pomocy rodzinie koordynuje realizację strategii, o której mowa w art. 19 pkt 1.”

1.2 **Zasady opracowania Strategii**

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego poprzez włączenie do prac nad dokumentem jak najszerszego grona reprezentantów wszystkich instytucji społecznych funkcjonujących w powiecie jest wymogiem Unii Europejskiej. Wymóg ten wiąże się z zastosowaniem zamieszczonych poniżej zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- programowanie – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi (także na poziomie gmin i powiatów),
- subsydiarność – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- partnerstwo – obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej,
- koncentracja – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

1.3 **Uwarunkowania prawne**

Różnorodność problemów społecznych, które występują w powiecie rawskim powodują konieczność wzięcia pod uwagę akty prawne dające podstawę do różnych działań w sferze polityki społecznej. Należą do nich:

- **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.** określa zasady funkcjonowania państwa, organizację i kompetencję najważniejszych organów państwowych. Ponadto określa podstawowe prawa i wolności człowieka i obywatela;
- **ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym** (t. j. Dz. U. z 2025r. poz. 1684) określająca zakres działania i zadania powiatu, rodzaje aktów prawa miejscowego stanowionych przez powiat. W niniejszej ustawie znajdują się również przepisy regulujące kwestie mienia powiatowego, finansów powiatu, nadzoru nad działalnością powiatu oraz możliwościach tworzenia związków, stowarzyszeń i porozumień;
- **ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym** (t.j. Dz.U. z 2025r. poz. 1153) określająca zakres działania i zadania gminy, rodzaje aktów prawa miejscowego

stanowionych przez gminę, a także przepisy regulujące kwestie mienia komunalnego, gminnej gospodarki finansowej oraz nadzoru nad działalnością gminy. W ustawie znajduje się także zapis o związkach, porozumieniach międzygminnych oraz stowarzyszeniach gmin;

- **ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej** (t.j. Dz.U. z 2025r. poz. 1214) określająca zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizacje pomocy społecznej, a także zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej;
- **ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49), określająca zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zasad i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zadania w zakresie postępowania adopcyjnego;
- **ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych** (t.j. Dz.U. z 2025r. poz. 1108), która określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń;
- **ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej** (t.j. Dz.U. z 2024r. poz. 1673) określająca zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec doznających przemocy domowej oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- **ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (t.j. Dz.U. z 2023r. poz. 2151), która określa zasady działania i kompetencje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zasady sprzedaży napojów alkoholowych, zasady działania izb wytrzeźwień oraz sposób leczenia osób nadużywających alkoholu;
- **ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii** (t.j. Dz.U. z 2023r. poz. 1939) reguluje kwestię zwalczania nielegalnej produkcji i dystrybucji narkotyków oraz terapii psychiatrycznej dla osób uzależnionych od środków odurzających. Ustawa zawiera również przepisy o odpowiedzialności karnej za wytwarzanie i rozpowszechnianie narkotyków. Do ustawy został dołączony wykaz środków odurzających z ich klasyfikacją;
- **ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym** (t.j. Dz.U. z 2025r. poz. 11718), określa przede wszystkim zasady zatrudnienia socjalnego i odnosi się do osób, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych, znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Ustawa odnosi się do osób długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, uzależnionych od środków odurzających, jak również do osób opuszczających zakłady karne i mających problemy w integracji ze społeczeństwem, jeżeli osoby te nie uzyskują dochodów z jakiegokolwiek tytułu;
- **ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (t.j. Dz.U. z 2025r. poz. 1338) regulująca działalność pożytku publicznego, w tym organizacji pożytku publicznego oraz sposób sprawowania nadzoru nad działalnością

pożytku publicznego. Ustawa zawiera także prawną regulację warunków realizacji świadczeń przez wolontariuszy i sposób korzystania z tych świadczeń;

- **ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy** (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1409 z późn. zm.) określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej;
- **ustawa z dnia 20 marca 2025r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia** (DZ.U. z 2025r. poz. 620) obowiązująca od dnia 1 czerwca 2025r. zastępująca ustawę z dnia 20 kwietnia 2024r., określa zadania państwa w zakresie aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy,
- **ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych** (t.j. Dz.U. z 2025r. poz. 913) regulująca kwestie prawne związane z systemem pomocy społecznej dla osób z niepełnosprawnościami, szczególnymi warunkami zatrudnienia takich osób, a także postępowania administracyjne w sprawach orzekania o niepełnosprawności;
- **ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci** (t.j. Dz.U. z 2024r. poz. 1576) określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia;
- **ustawa z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3** (t.j. Dz.U. z 2025r. poz. 798) określa zasady organizowania i funkcjonowania opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat, warunki świadczonych usług, kwalifikacje osób sprawujących opiekę, zasady finansowania opieki, a także nadzór nad warunkami i jakością sprawowanej opieki;
- **ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty** (t.j. Dz.U. z 2025r. poz.881), która reguluje kwestie prawne związane z systemem oświaty. Od 1 września 2017 roku większą część tej materii prawnej zawartej wcześniej w tej ustawie normuje ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku – Prawo oświatowe oraz od 1 stycznia 2018 roku m.in. w kwestii finansowania szkół normuje ustawa z dnia 27 października 2017r. o finansowaniu zadań oświatowych. Obecnie zakres regulacji obejmuje: system egzaminów zewnętrznych, pomoc materialną dla uczniów, zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach publicznych;
- **ustawa z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej** (t.j. Dz.U. z 2026r. poz. 156) określa zasady wykonywania działalności leczniczej, zasady funkcjonowania podmiotów wykonujących działalność leczniczą niebędących przedsiębiorcami, zasady prowadzenia rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą, normy czasu pracy pracowników podmiotów leczniczych, zasady sprawowania nadzoru nad wykonywaniem działalności leczniczej oraz podmiotami wykonującymi działalność leczniczą;
- **ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego** (t.j. Dz.U. z 2024r. poz. 917),obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym, zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji;
- **ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych**

ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2025r. poz. 1461) określa warunki udzielania i zakres świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, zasady i tryb finansowania świadczeń, zasady i tryb kwalifikowania świadczeń opieki zdrowotnej jako świadczeń gwarantowanych, zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń, zasady powszechnego - obowiązkowego i dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego, podstawy instytucjonalno-proceduralne do stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego, zasady funkcjonowania, organizację i zadania Narodowego Funduszu Zdrowia, zasady funkcjonowania, organizację i zadania Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, zasady sprawowania nadzoru i kontroli nad finansowaniem i realizacją świadczeń.

II. Charakterystyka Powiatu Rawskiego

2.1 Podstawowe informacje o powiecie

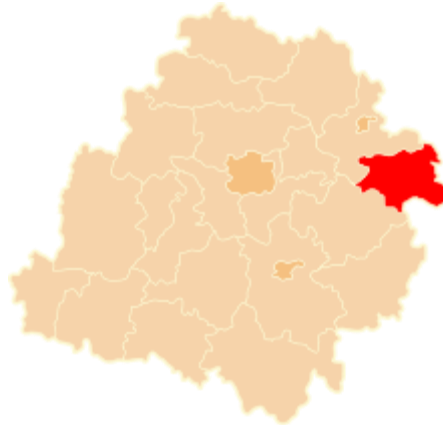
Powiat rawski zlokalizowany jest we wschodniej części województwa łódzkiego jest jednym z mniejszych powiatów. Zajmuje powierzchnię 646,6 km². Liczba ludności wynosi ok. 50 tys. osób, według danych z 30 czerwca 2020 roku powiat zamieszkiwały 48 504 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 76 osób/km². Powiat Rawski słynie z licznych zabytków w postaci budowli sakralnych czy świeckich, związanych z bogatą historią regionu oraz pomników przyrody żywej i nieożywionej.

Graniczy z dwoma powiatami województwa łódzkiego:

- powiatem skierniewickim (od północnego zachodu)
- powiatem tomaszowskim (od południowego zachodu)

oraz z dwoma powiatami województwa mazowieckiego:

- powiatem żyrardowskim
- powiatem grójeckim.

Rysunek 1 Położenie powiatu rawskiego na mapie województwa łódzkiego

2.2 Podział administracyjny

W skład powiatu wchodzi:

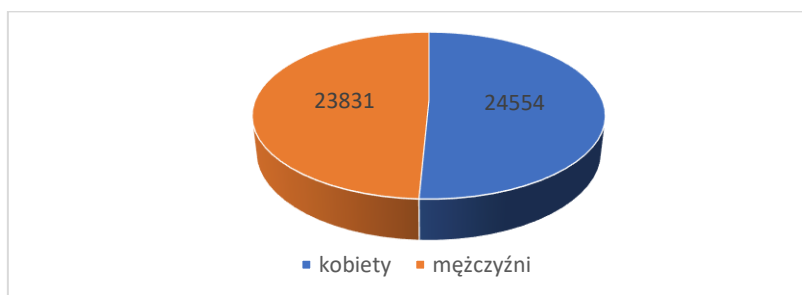
- gminy miejskie: Rawa Mazowiecka
- gminy miejsko – wiejskie: Biała Rawska
- gminy wiejskie: Rawa Mazowiecka, Cielądz, Regnów, Sadkowice
- miasta: Rawa Mazowiecka, Biała Rawska

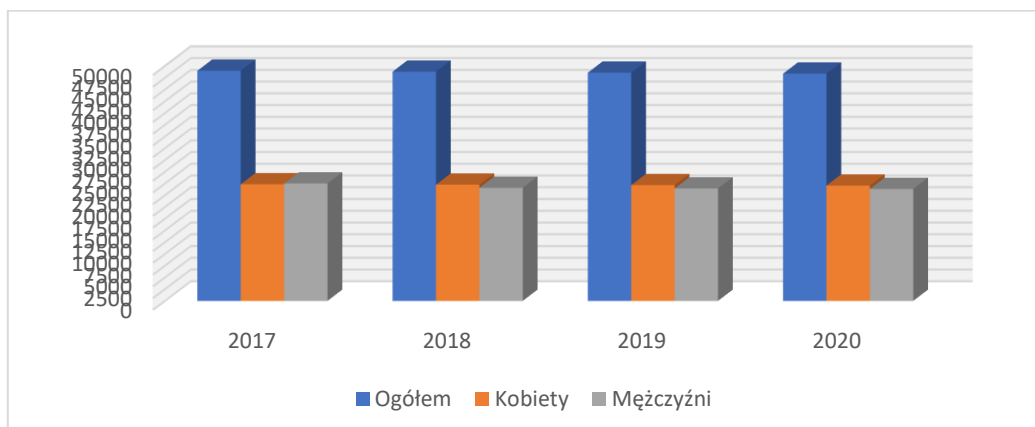
Rysunek 2 Podział administracyjny powiatu rawskiego

2.3 Demografia

Powiat rawski ma 48 385 mieszkańców, z czego 50,7% stanowią kobiety, a 49,3% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmalała o 3,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,8 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu rawskiego w 2050 roku będzie wynosić 41 019, z czego 20 543 to kobiety, a 20 476 mężczyźni.

Wykres 1 Struktura płci mieszkańców powiatu rawskiego (stan na dzień 31.12.2020r.)

Wykres 2 Liczba mieszkańców z podziałem na kobiety i mężczyzn w powiecie rawskim w latach 2017 – 2020

Wyszczególnienie	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Miasto Rawa Mazowiecka	17193	8988	8205
Miasto Biała Rawska	3132	1616	1516
Gmina Rawa Mazowiecka	8793	4410	8793
Gmina Biała Rawska	11239	5661	5578
Gmina Cielądz	3950	1923	2027
Gmina Regnów	1819	878	941
Gmina Sadkowice	5391	2694	2697

Tabela 1 Liczba mieszkańców poszczególnych gmin powiatu rawskiego (stan na dzień 31.12.2020r.)

Powiat rawski ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -99. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,04 na 1000 mieszkańców powiatu rawskiego. W 2019 roku urodziło się 474 dzieci, w tym 43,9% dziewczynek i 56,1% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,79 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe	521	502	474	500
Zgony	576	574	573	633
Przyrost naturalny	-55	-72	-99	-133

Tabela 2 Przyrost naturalny w powiecie rawskim w latach 2017 -2020

W 2019 roku zarejestrowano 415 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 625 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla powiatu rawskiego -2090. W tym samym roku 2 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1. 58,8% mieszkańców powiatu rawskiego jest w wieku produkcyjnym, 18,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 22,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	410	465	415	369
Zameldowania z zagranicy	5	2	2	1
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	546	578	625	496
Wymeldowania z zagranicy	3	0	1	1
Saldo migracji	-134	-111	-209	-127

Tabela 3 Migracja ludności w powiecie rawskim w latach 2017 - 2020

III. Diagnoza problemów społecznych

W procesie tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych diagnoza stanowi niezbędną podstawę do wyznaczania celów oraz sformułowania skutecznych i długofalowych działań, które służą rozwiązywaniu problemów społecznych występujących na terenie powiatu.

Problem społeczny jest to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania.

Potrzeba społeczna to pewien odczuwany przez człowieka stan braku czegoś, co jest niezbędne do utrzymania go przy życiu umożliwienia jego rozwoju i utrzymania określonej roli społecznej oraz zachowania równowagi psychicznej.

3.1 Ubóstwo

Ubóstwo to zjawisko społeczne, które polega m.in. na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych.

Interpretacja pojęcia „ubóstwo” w nauce i polityce jest wielorako uwarunkowana, pod względem:

- istoty ubóstwa (ubóstwo absolutne i ubóstwo względne),
- kryteriów i mierników (poziom dochodów, minimum biologiczne, minimum socjalne, poziom i struktura wydatków oraz subiektywne poczucie ubóstwa),
- przyczyny ubóstwa (postawa i zachowanie ubogich, cechy systemu społeczno-gospodarczego,
- sposobu walki z ubóstwem (rola państwa, solidarność społeczna, samopomoc).

Do analizy skali ubóstwa na terenie powiatu rawskiego na potrzeby niniejszej Strategii przyjąć należy pojęcie ubóstwa rozumiane jako stan, w którym jednostce lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, które uznawane są w danej społeczności za niezbędne.

Do podstawowych potrzeb zaliczyć należy zarówno wyżywienie jak i mieszkanie, ubranie, zachowanie zdrowia, uzyskanie odpowiedniego wykształcenia.

Wszystkie postaci ubóstwa tj. niedostatek, bieda, nędza wzajemnie się warunkują i powodują społeczne skutki uboczne, które objawiają się najczęściej poczuciem bezradności, wykluczeniem społecznym, utratą motywacji do działania, chorobą, a także w skrajnych przypadkach śmiercią.

Art. 7 Ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej określa listę powodów trudnej sytuacji życiowej, w wyniku których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Warunkiem przyznania takiej pomocy jest spełnienie kryterium dochodowego.

Pomimo, że w roku 2019 nastąpiła w Polsce poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych, to nadal występuje zjawisko ubóstwa.

Ubóstwo jest jednym z głównych powodów przyznawania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej działające na terenie Powiatu Rawskiego. Z uzyskanych danych wynika, że w przypadku czterech gmin Powiatu Rawskiego liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w latach 2018-2020 systematycznie malała, a w przypadku dwóch gmin liczba rodzin korzystających z w/w pomocy na przestrzeni lat 2018-2020 systematycznie wzrastała.

Wyróżnienie	Ubóstwo		
	2018	2019	2020
MOPS Rawa Mazowiecka	447	461	386
GOPS Rawa Mazowiecka	3	4	1
MGOPS Biała Rawska	351	342	231
GOPS Cielądz	58	48	46
GOPS Regnów	33	30	32
GOPS Sadkowice	2	0	1

Tabela 4 Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w latach 2018-2020

Według danych uzyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej Powiatu Rawskiego liczba przyznanych świadczeń w latach 2019-2020 w dwóch gminach zmalała tj. MOPS Rawa Mazowiecka i GOPS Rawa Mazowiecka, zaś w pozostałych czterech gminach liczba przyznanych świadczeń wzrosła.

Rok	Rodzaj przyznanego zasiłku	MOPS Rawa Mazowiecka	GOPS Rawa Mazowiecka	MGOPS Biała Rawska	GOPS Cielądz	GOPS Regnów	GOPS Sadkowice
2018	Liczba przyznanych zasiłków stałych	79	49	588	29	8	22
	Liczba przyznanych zasiłków okresowych	571	38	86	27	34	14
	Liczba przyznanych zasiłków celowych i w naturze	1130	135	177	76	20	39
	W tym liczba zasiłków specjalnych celowych	105	26	24	41	5	14
Razem		1780	222	851	132	62	75
2019	Liczba przyznanych zasiłków stałych	70	41	582	23	7	23
	Liczba przyznanych zasiłków okresowych	483	25	113	16	11	16
	Liczba przyznanych zasiłków celowych i w naturze	1340	121	187	53	16	27
	W tym liczba zasiłków specjalnych celowych	113	22	23	22	3	11
Razem		1893	187	882	92	34	66
2020	Liczba przyznanych zasiłków stałych	67	40	621	18	9	23
	Liczba przyznanych zasiłków okresowych	466	23	121	17	8	9
	Liczba przyznanych zasiłków celowych i w naturze	1041	112	203	46	27	39
	W tym liczba zasiłków specjalnych celowych	74	14	21	14	5	11
Razem		1574	175	945	95	44	115

Tabela 5 Rodzaj i liczba przyznanych świadczeń przez Ośrodki Pomocy Społecznej w latach 2018-2020

Zasięg ubóstwa jest wyraźnie zróżnicowany w zależności od podgrupy społeczno-ekonomicznej, a więc w zależności od przeważającego źródła utrzymania. Szczególnie narażone na ubóstwo skrajne są gospodarstwa utrzymujące się głównie z tzw. niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim ze świadczeń społecznych innych niż emerytury i renty oraz

gospodarstwa domowe rolników. Wyższy od przeciętnego poziomu ubóstwa skrajnego występuje także w gospodarstwach domowych rencistów.

W społeczeństwie są dwie grupy wiekowe, od których nie wymaga się, aby utrzymywały się w pracy. Poza dziećmi są to osoby starsze. Sytuacja rodzinna osób starszych zmienia się wraz z wiekiem. Wydłużające się życie osób starszych oznacza, że coraz częściej dożywają one czasu, w którym ich dzieci wchodzi w okres wieku starczego. Tworzy to wyraźną strukturę wielopokoleniowej dorosłości – dziadkowie, starzejące się już ich dzieci oraz kolejne pokolenie ich dorosłych wnuków.

Osoby starsze są zagrożone ubóstwem z kilku powodów. Po pierwsze, mogły nie nagromadzić w ciągu życia majątku dającego im odpowiednie zabezpieczenie. Nie chodzi przy tym o oszczędności pieniężne, ale o własność dóbr o dużej wartości, w szczególności mieszkań i domów, które mogą być źródłem stałego lub okazjonalnego dochodu z najmu lub sprzedaży. Po drugie, nie miały dzieci lub ich dorosłe dzieci z różnych powodów nie wspierają ich finansowo i/lub rzeczowo, a nawet gdy je wspierają, pomoc ta może być niewystarczająca. Po trzecie, nie wszystkie osoby starsze nabywają prawo do emerytury, a gdy już ono przysługuje – emerytura może być zbyt niska w stosunku do potrzeb gospodarstwa domowego. Należy pamiętać, że osoby starsze mogą też ze swoich stałych świadczeń wspierać młodszych członków rodziny. Po czwarte, nie wszystkie osoby starsze, w szczególności w bardziej zaawansowanym wieku, mogą pracować, żeby w ten sposób ewentualnie uzupełnić dochody poprzez pracę w niepełnym wymiarze czasu czy też pracę dorywczą.

Poniższa tabela prezentuje liczbę osób starszych korzystających ze wsparcia OPS w latach 2018-2020, z której możemy zaobserwować, iż największą grupę osób starszych korzystających ze wsparcia OPS są osoby powyżej 67 roku życia.

Rok	Liczba osób w starszych korzystających ze wsparcia OPS	MOPS Rawa Mazowiecka	GOPS Rawa Mazowiecka	MGOPS Biała Rawska	GOPS Cielądz	GOPS Regnów	GOPS Sadkowiec
2018	Osoby w wieku 60-67 lat	41	-	40	12	2	13
	Osoby powyżej 67 lat	76	50	57	25	13	19
2019	Osoby w wieku 60-67 lat	34	183	39	11	4	12
	Osoby powyżej 67 lat	80	45	50	24	13	15
2020	Osoby w wieku 60-67 lat	35	123	40	8	5	11
	Osoby powyżej 67 lat	80	42	47	18	11	15

Tabela 6 Liczba osób starszych korzystających ze wsparcia OPS w latach 2018-2020

Jedną z istotnych grup społecznych wymagających wsparcia ośrodków pomocy społecznej są osoby niepełnosprawne. Poniższa tabela prezentuje jak kształtuje się liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia OPS w latach 2018-2020. Z danych wynika,

iż liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia OPS na przełomie lat 2018-2020 maleje.

Rok	Ilość osób	MOPS Rawa Mazowiecka	GOPS Rawa Mazowiecka	MGOPS Biała Rawska	GOPS Cielądz	GOPS Regnów	GOPS Sadkowie
2018	Kobiety	96	48	50	25	14	11
	Mężczyźni	78	36	65	21	9	20
	Ogółem	174	84	115	46	23	31
2019	Kobiety	87	43	50	18	12	10
	Mężczyźni	75	29	65	16	5	18
	Ogółem	162	72	115	34	17	28
2020	Kobiety	85	32	40	17	10	9
	Mężczyźni	58	27	60	15	4	19
	Ogółem	143	59	100	32	14	28

Tabela 7 Liczba osób niepełnosprawnych na terenie powiatu rawskiego w latach 2018-2020

Z przedstawionych danych wynika, że walka z ubóstwem musi opierać się na wzroście gospodarczym i zatrudnieniu oraz nowoczesnej i skutecznej ochronie socjalnej. Interwencja innowacyjnej ochrony socjalnej musi być połączona z szerokim zestawem polityk społecznych, łącznie z ukierunkowaną edukacją, pomocą społeczną, mieszkalnictwem, zdrowiem, godzeniem życia prywatnego i zawodowego oraz polityk rodzinnych, które niezwłocznie trzeba wdrażać.

3.2 Bezrobocie

Bezrobocie to zjawisko społeczne polegające na tym, że osoby zdolne do pracy i gotowe do jej podjęcia nie mogą znaleźć zatrudnienia na typowych warunkach płacowych występujących w gospodarce. Do bezpośrednich przyczyn bezrobocia zaliczyć należy m.in. niewystarczającą liczbę wolnych miejsc pracy, a także brak odpowiedniego wykształcenia.

Na rynku pracy najczęściej można zaobserwować następujące rodzaje bezrobocia:

- bezrobocie frykcyjne (przejściowe), które spowodowane jest zmianą kwalifikacji zawodowych lub zmianą miejsca pracy,
- bezrobocie dobrowolne – osoby bezrobotne świadomie rezygnują z podjęcia zatrudnienia z powodu możliwości skorzystania z systemu pomocy społecznej, które pozwalają zrekompensować utratę stałego zarobku,
- bezrobocie sezonowe – ten rodzaj bezrobocia uwarunkowany jest porą roku. Występuje w zakładach pracy sezonowej m.in. rolnictwo, budownictwo.

Bezrobocie z pewnością też odbija się na statusie ekonomiczno–społecznym rodzin, wpływa na kondycję psychiczną członków rodziny, kształtuje ich perspektywy życiowe. Jeśli zaś chodzi o zagrożenie ubóstwem, to sprawą pierwszoplanową mogą okazać się uprawnienia do zasiłków i ich wysokości. Kolejny istotny problem do rozwiązania wynika z faktu, że wśród zarejestrowanych bezrobotnych wysoki procent stanowią osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, wobec których należy podejmować działania wsparcia przy zastosowaniu dostępnych instrumentów rynku pracy. Wiąże się to z koniecznością podejmowania intensywnych działań w celu pozyskania znacznych kwot dodatkowych środków finansowych

na aktywizację lokalnego rynku pracy i przeciwdziałanie skutkom bezrobocia. Spory odsetek wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Należy podkreślić, że praca i integracja zawodowa stanowią najistotniejszy aspekt uczestnictwa ludzi w życiu społecznym. Długotrwale bezrobocie powoduje szybką degradację ekonomiczną jednostki i rodziny, tym samym rozszerza strefę ubóstwa. Ponadto długotrwale bezrobocie stwarza zagrożenie wykluczeniem społecznym rodzin, sprzyja izolacji społecznej, wywołuje poczucie krzywdy, jednocześnie powoduje też dezaktualizację lub wręcz utratę kwalifikacji zawodowych osoby bezrobotnej, często prowadzi do wzrostu zjawisk patologicznych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego stopa bezrobocia w Polsce mierzona jako odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wobec całości cywilnej ludności aktywnej zawodowo, wyniosła w 2018 roku 5,8% w porównaniu do 6,6% z roku 2017.

Poniższa tabela pokazuje rozłożenie procentowe stopy bezrobocia na terenie Polski według stanu na 31 grudnia 2020 roku.

Województwa	2017	2018
	w %	
Polska	6,6	5,8
Dolnośląskie	5,7	5,2
Kujawsko-pomorskie	9,9	8,8
Lubelskie	8,8	8,0
Lubuskie	6,5	5,8
Łódzkie	6,7	6,1
Małopolskie	5,3	4,7
Mazowieckie	5,6	4,9
Opolskie	7,3	6,3
Podkarpackie	9,6	8,7
Podlaskie	8,5	7,7
Pomorskie	5,4	4,9
Śląskie	5,1	4,3
Świętokrzyskie	8,8	8,3
Warmińsko-mazurskie	11,7	10,4
Wielkopolskie	3,7	3,2
Zachodniopomorskie	8,5	7,4

Tabela 8 Stopa bezrobocia rejestrowanego według województw, stan na 31 grudnia 2020r.

Z przedstawionych danych wynika, że najlepsza sytuacja jest w bogatych i dużych województwach: wielkopolskim, małopolskim, mazowieckim, dolnośląskim, śląskim i pomorskim, natomiast najtrudniej jest w rejonach, gdzie nie ma rolnictwa i rozwiniętego przemysłu: warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, podkarpackim. Województwo Łódzkie plasuje się na 9 pozycji wśród 16 województw.

Wszystkie osoby bezrobotne ujawniające swoją sytuację poprzez rejestrację w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rawie Mazowieckiej znajdują się w oficjalnej ewidencji statystycznej, co pozwala na zidentyfikowanie sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy, a także podjęcie działań, które umiejętnie dobrane do indywidualnych potrzeb osób bezrobotnych stają się efektywnymi sposobami aktywizacji osób bezrobotnych.

Stopę bezrobocia w Powiecie Rawskim w latach 2018-2020, wg stanu na 31 grudnia przedstawia poniższa tabela.

Rok	Stopa bezrobocia
2018	3,9
2019	3,1
2020	3,8

Tabela 9 Stopa bezrobocia w Powiecie Rawskim w latach 2018-2020

Z przedstawionego zestawienia widać, że w Powiecie Rawskim w 2019 roku można było zaobserwować spadek poziomu bezrobocia, zaś w 2020 roku widzimy ponowny wzrost poziomu bezrobocia.

Jednym z głównych powodów, który przyczynił się do wzrostu poziomu bezrobocia w Powiecie Rawskim, ale również na terenie całego kraju jest wystąpienie pandemii Covid – 19, która wywołała szereg obostrzeń związanych z rynkiem pracy m.in. praca zdalna, zamknięcie części gospodarki, co niosło za sobą redukcje etatów.

W poniższej tabeli umieszczono informację o liczbie bezrobotnych w badanym okresie.

Lata	Ogółem bezrobotni (kobiety+mężczyźni)	Bezrobotni mężczyźni	Bezrobotne kobiety	Niepełnosprawni zarejestrowani jako poszukujący pracy
2018	823	402 48,8%	421 51,2%	24
2019	673	324 48,1%	349 51,9%	23
2020	818	400 48,9%	418 51,1%	21

Tabela 10 Liczba bezrobotnych w latach 2018-2020 zarejestrowanych w PUP Rawa Mazowiecka

Jak widać liczba osób bezrobotnych ogółem w Powiecie Rawskim w 2020 roku znacznie wzrosła w porównaniu z rokiem 2019. Bezrobotne kobiety stanowią ok. 50% wszystkich osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Rawie Mazowieckiej i stopniowo maleje udział procentowy kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.

W 2018 roku liczba niepracujących kobiet w Powiecie Rawskim wynosiła 421, co stanowiło 51,2% ogółu zarejestrowanych. W kolejnych latach procent wzrósł – w 2019r., nie pracowało 349 kobiet tj. 51,9% ogółu bezrobotnych, zaś w 2020 roku liczba ta wyniosła 418 kobiet, co stanowiło 51,1% ogółu zarejestrowanych.

Dane te potwierdzają, że kobiety cechuje znacznie niższy poziom aktywności zawodowej niż mężczyźni. Kobiетom jest znacznie trudniej znaleźć pracę. Pracodawcy chętniej zatrudniają mężczyzn w obawie przed zwolnieniami lekarskimi związanymi z opieką nad dziećmi lub macierzyństwem. Długotrwały charakter bezrobocia oznacza, że duża część kobiet traci prawo do zasiłku. Osoby długotrwale bezrobotne mają bardzo duże problemy z ponownym powrotem na rynek pracy, tracą umiejętności i nawyki zawodowe, stają się mało atrakcyjnymi dla pracodawców, co oznacza, że coraz trudniej znaleźć im pracę.

Nazwa gminy	2018			2019			2020		
	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Miasto Rawa Mazowiecka	163	185	348	139	135	274	181	183	364
Gmina Rawa Mazowiecka	87	64	151	70	55	125	72	76	148
Gmina Biała Rawska	95	84	179	76	79	155	91	87	178
Gmina Cielądz	38	28	66	34	18	52	38	23	61
Gmina Regnów	7	6	13	8	5	13	12	6	18
Gmina Sadkowice	31	35	66	22	32	54	24	25	49
Razem	421	402	823	349	324	673	418	400	818

Tabela 11 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w PUP w Rawie Mazowieckiej w podziale na gminy w latach 2018-2020

Istotną informacją o lokalnym rynku pracy jest poziom wykształcenia osób bezrobotnych. Na uwagę zasługuje fakt, iż bezrobotni o niskich kwalifikacjach zawodowych to liczna kategoria wśród osób zarejestrowanych. Najliczniejszą grupą wśród zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2018-2020 stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz zasadniczym zawodowym. Trzecia co do wielkości grupa to bezrobotni z wykształceniem policealnym i średnio zawodowym. Następne grupy to osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym.

Dokładne dane dotyczące struktury i stanu osób bezrobotnych według poziomu wykształcenia zawiera poniższa tabela.

Wykształcenie	2018		2019		2020	
	Liczba osób	w %	Liczba osób	w %	Liczba osób	w %
Wyższe	90	11,0	73	10,8	100	12,2
Policealne i średnie zawodowe	188	22,8	160	23,8	192	23,5
Średnie ogólnokształcące	76	9,2	55	8,2	87	10,6
Zasadnicze zawodowe	220	26,7	183	27,2	211	25,8
Gimnazjalne i poniżej	249	30,3	202	30,0	228	27,9
Ogółem	823	100	673	100	818	100

Tabela 12 Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP według poziomu wykształcenia w latach 2018-2020

Przyczynami wysokiego udziału wśród osób bezrobotnych, osób o niskich kwalifikacjach są między innymi zaniedbania edukacyjne pewnych grup społecznych i często brak możliwości

podjęcia dalszej nauki, niskie aspiracje edukacyjne i zawodowe pewnych środowisk społecznych, łatwa wymienialność tej grupy pracowników – osoby o niskim poziomie wykształcenia zwalniane są w pierwszej kolejności.

Poniżej prezentowane dane będą przedstawiały strukturę bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Rawie Mazowieckiej.

	2018		2019		2020	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Ilość osób niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych w PUP	35	47	30	31	25	27
Razem	82		61		52	
Stosunek osób niepełnosprawnych bezrobotnych do ogółu bezrobotnych w %	10%		9,1%		6,4%	
Ilość osób niepełnosprawnych poszukujących pracy zarejestrowanych w PUP	24		23		21	

Tabela 13 Struktura bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych w latach 2018-2020

Z powyższych danych wynika, że na rynku pracy maleje liczba osób niepełnosprawnych. Stosunek procentowy bezrobotnych osób niepełnosprawnych do ogółu bezrobotnych w 2020 roku to 6,4%. Bezrobocie niepełnosprawnych jest niejako ukryte. Osoby niepełnosprawne, które mają prawo do świadczenia rentowego w Powiatowym Urzędzie Pracy mogą zostać zarejestrowane tylko jako poszukujące pracy. Obserwuje się, że wielkim problemem dla osób mających rentę jest dodatkowe zarejestrowanie się w urzędzie pracy, gdyż większość osób niepełnosprawnych sądzi, że w ten sposób straci uprawnienia do dalszego otrzymywania renty. Poza tym osoby niepełnosprawne bezrobotne mają małą motywację do poszukiwania pracy. Dodatkową przeszkodą jest niechęć pracodawców do zatrudniania osób z pewnymi rodzajami niepełnosprawności (zaburzenia psychiczne, dysfunkcja narządu wzroku i słuchu).

W poniższej tabeli zaprezentowana jest liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych z podziałem na stopień niepełnosprawności w latach 2018-2020.

Stopień niepełnosprawności	2018	2019	2020	łącznie
Znaczny	0	0	0	0
Umiarkowany	16	14	16	46
Lekki	66	47	36	149
Ogółem	82	61	52	195

Tabela 14 Struktura osób niepełnosprawnych bezrobotnych z podziałem na stopień niepełnosprawności w latach 2018-2020

Rozwiązywanie problemów społecznych w Powiecie Rawskim w ramach Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej, odpowiedzialny za aktywizację zawodową i wspieranie zatrudnienia mieszkańców powiatu.

Celem nadrzędnym działań urzędu jest realizacja zadań Powiatu Rawskiego w zakresie polityki rynku pracy, w tym ograniczanie bezrobocia, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie integracji społeczno-zawodowej mieszkańców.

Działania te realizowane są w ramach Strategii oraz prowadzone zgodnie z przepisami ustawowymi, to jest w oparciu o:

1. ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – **dla okresu do 31 maja 2025 r.,**
2. ustawę z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia – **dla okresu od 1 czerwca 2025 r.**

Działania Powiatowego Urzędu Pracy w Rawie Mazowieckiej obejmują m.in.:

1. Wspieranie aktywności zawodowej bezrobotnych poprzez usługi i instrumenty rynku pracy oraz formy pomocy określone w ustawie o rynku pracy i służbach zatrudnienia, w szczególności poprzez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, subsydiowanie zatrudnienie, bony stażowe, zatrudnieniowe, szkoleniowe.
2. Promocja rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz wspieranie samozatrudnienia poprzez przyznawanie osobom bezrobotnym jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie nowych firm w utrzymaniu się na rynku pracy.
3. Merytoryczna i finansowa pomoc pracodawcom przy tworzeniu nowych miejsc pracy, w tym refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego.
4. Wzmocnienie współpracy z gminami i ośrodkami pomocy społecznej w celu kompleksowej pomocy w aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców powiatu, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, w tym finansowanie prac społecznie użytecznych.
5. Prowadzenie bieżącego monitoringu poziomu i struktury bezrobocia oraz badań i analiz dotyczących rynku pracy, aby umożliwić jak najszybszą diagnozę problemów społecznych oraz natychmiastowe reagowanie.
6. Inicjowanie oraz realizowanie programów finansowanych ze środków Funduszu Pracy oraz projektów współfinansowanych ze środków unijnych, mających na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych oraz wsparcie w zatrudnieniu pracodawców.
7. Doskonalenie zawodowe kadr lokalnych służb zatrudnienia w celu zapewnienia jak najwyższej jakości usług świadczonych na rzecz rozwoju społecznego oraz rozwiązywania problemów społecznych.
8. Prowadzenie bieżącej współpracy z pracodawcami w celu wspólnego wykorzystania potencjału lokalnego rynku pracy oraz wsparcia rozwoju istniejącej przedsiębiorczości.
9. Wspieranie wszelkich inicjatyw mających na celu powstawanie nowych miejsc pracy, w tym spółdzielni socjalnych.
10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu wykorzystania potencjału i doświadczeń trzeciego sektora w walce z bezrobociem, ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
11. Współpraca, w szczególności ze szkołami ponadpodstawowymi, uczelniami i podmiotami ekonomii społecznej w zakresie realizacji poradnictwa zawodowego, w tym promowania idei uczenia się przez całe życie oraz prowadzenie działań informacyjnych dotyczących wsparcia skierowanego do osób do 30. roku życia.

12. Realizacja przedsięwzięć mających na celu identyfikację i dotarcie do osób biernych zawodowo oraz niezarejestrowanych, udzielanie im informacji o dostępnych formach wsparcia oraz motywowanie do aktywności zawodowej.

Działania Powiatowego Urzędu Pracy w Rawie Mazowieckiej kierowane są w pierwszej kolejności do grup priorytetowych, których wsparcie ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów Strategii. Do tych grup zalicza się:

1. **W okresie do 31 maja 2025 r.** – pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w programach specjalnych przysługuje osobom będącym w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tj.:
  - 1) bezrobotnym do 30 roku życia
  - 2) bezrobotnym długotrwale,
  - 3) bezrobotnym powyżej 50 roku życia,
  - 4) bezrobotnym korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej,
  - 5) bezrobotnym posiadającym co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia,
  - 6) bezrobotnym niepełnosprawnym,
  - 7) poszukującym pracy niepozostającym w zatrudnieniu lub niewykonującym innej pracy zarobkowej opiekunom osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów
2. **W okresie od 1 czerwca 2025 r.** – art. 69 ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia, pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w formach pomocy przysługuje:
  - 1) bezrobotnym posiadającym Kartę Dużej Rodziny,
  - 2) bezrobotnym powyżej 50. roku życia,
  - 3) bezrobotnym bez kwalifikacji zawodowych,
  - 4) bezrobotnym niepełnosprawnym,
  - 5) długotrwale bezrobotnym,
  - 6) bezrobotnym i poszukującym pracy, będącym osobami do 30. roku życia,
  - 7) bezrobotnym samotnie wychowującym co najmniej jedno dziecko.

3.3 Niepełnosprawność

„Bycie niepełnosprawnym oznacza nieustanną konfrontację z problemami w codziennym funkcjonowaniu w rodzinie, w pracy, w urzędzie, na ulicy. Bycie niepełnosprawnym to częste zmaganie się z życiem w izolacji i na marginesie społeczeństwa. To napotykanie barier”. Zgodnie z regulacją ustawową niepełnosprawność, posiada kilka sprecyzowanych definicji: „(...) oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”.

W codziennym życiu funkcjonuje dużo terminów negatywnych, które określają niepełnosprawność m.in. kaleka, osoba ułomna. Zauważyć należy, iż coraz częściej zastępuje się te terminy pojęciami nowymi, które należą do obiektywnych tj. osoba z niepełnosprawnością, osoba odchylona od normy, inwalida, osoba upośledzona, osoba sprawna inaczej. Ludzie niepełnosprawność kojarzą często z elementami, które są widoczne na ciele, wskazują defekt czy też jego uszkodzenie. Osoba, która porusza się na wózku

inwalidzkim lub o kulach, trzymając „białą laskę” jest osobą z niepełnosprawnością z widocznym elementem, który zakłóca jej sprawność, natomiast podkreślić należy, iż wady niewidoczne np. choroba wieńcowa, problemy neurologiczne, lekkie upośledzenie umysłowe, padaczka to również niepełnosprawność. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) sformułowała definicję osoby

z niepełnosprawnością jako człowieka, u którego uszkodzenia istotne, a także obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu uniemożliwiają, ograniczają lub utrudniają funkcjonowanie w społeczeństwie, mając na uwadze płeć, czynniki zewnętrzne oraz płeć.

Pojęcie braku sprawności w literaturze przedmiotu ujmuje się najczęściej w sensie:

- prawnym – stan, który uprawnia do świadczeń na podstawie przepisów prawa,
- medycznym – długotrwała choroba bądź uraz, które uniemożliwiają bądź ograniczają wykonywanie funkcji w sposób powszechnie uznany za normalny,
- zawodowym – stan ograniczonej możliwości wykonywania pracy zawodowej lub uzyskania zatrudnienia,
- psychologicznym – emocjonalny stres i pourazowy syndrom zachowania,
- technicznym – stan, który powoduje powstawanie różnych barier fizycznych,
- indywidualnym – stan, który opisany jest przez osobę niepełnosprawną w wybranych przez nią kategoriach.

Art. 3 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych wprowadza trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany oraz lekki.

- Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza przede wszystkim naruszenie sprawności w stopniu uniemożliwiającym zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych bez pomocy innych osób. Za podstawowe potrzeby życiowe uważa się m.in. komunikację, samoobsługę, poruszanie się.
- Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.
- Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością fizyczną i psychiczną lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych, dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, nie podając stopnia niepełnosprawności, a jedynie rodzaj (symbol). Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia, natomiast orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wraz z podaniem rodzaju wydaje się dla osoby, która ukończyła 16 rok życia.

Symbol/Kod	Schorzenia
01 – U	upośledzenie umysłowe
02 – P	choroby psychiczne
03 – L	zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu
04 – O	choroby narządu wzroku
05 – R	upośledzenie narządu ruchu
06 – E	epilepsja
07 – S	choroby układu oddechowego i krążenia
08 – T	choroby układu pokarmowego
9 – M	choroby układu moczowo-płciowego
10 – N	choroby neurologiczne
11 – I	inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
12 – C	całościowe zaburzenia rozwojowe

Tabela 15 Rodzaje niepełnosprawności z podziałem na symbole

Specyficzne potrzeby osób z niepełnosprawnościami uwzględnione zostały w dziesiątkach przepisów prawa dotyczących niemal wszystkich aspektów organizacji i funkcjonowania społeczeństwa, budownictwa, transportu, komunikacji, łączności i kultury fizycznej. Istnieje odrębne ustawodawstwo regulujące szczególnie istotną dla osób z niepełnosprawnościami sferę zawodowej i społecznej rehabilitacji oraz zatrudnienia.

W Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych, poza zdefiniowaniem prawa osób z niepełnosprawnościami do niezależnego i samodzielnego, aktywnego i wolnego od przejawów dyskryminacji życia, zawarto również katalog dziesięciu praw, wskazując tym samym najważniejsze obszary, w których niezbędne są intensywne działania.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, określa podstawowe uprawnienia osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej, wprowadziła szereg nowych instrumentów wspierających zatrudnienie tych osób, umożliwiła też organizowanie stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnościami przy udziale środków PFRON. W myśl w/w ustawy rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Zgodnie z art. 1 tej ustawy, celem rehabilitacji społecznej jest umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, co oznacza przygotowanie do aktywnego pełnienia różnorodnych ról społecznych oraz pokonywania barier utrudniających włączenie się w życie społeczne, w szczególności psychologicznych, architektonicznych, urbanistycznych, transportowych i w komunikowaniu się.

Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:

- I. wyrobienie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby z niepełnosprawnością,
- II. wyrobienie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,

- III. likwidację barier, w szczególności architektonicznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- IV. kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami z niepełnosprawnościami.

Niepełnosprawni mieszkańcy Powiatu Rawskiego najczęściej posiadają orzeczenia wydane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, które niezbędne są do ubiegania się o pomoc w ośrodku pomocy społecznej w postaci zasiłków celowych czy pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych oraz w celu uzyskania pomocy świadczonej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej.

Tabela poniżej pokazuje liczbę wydanych orzeczeń w latach 2018-2020 przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rawie Mazowieckiej dla mieszkańców powiatu rawskiego.

Rok	Przyjęte wnioski		Wydane orzeczenia			
	osoby poniżej 16 r.ż.	osoby powyżej 16 r.ż.	osoby poniżej 16 r.ż.	osoby powyżej 16 r.ż.		
2018	106	731	99	z określeniem stopnia niepełnosprawności	lekki	69
					umiarkowany	87
					znaczny	54
				o nie zaliczeniu do stopnia niepełnosprawności		43
				o odmowie wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności		9
2019	116	723	108	z określeniem stopnia niepełnosprawności	lekki	68
					umiarkowany	125
					znaczny	73
				o nie zaliczeniu do stopnia niepełnosprawności		17
				o odmowie wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności		15
2020	110	593	99	z określeniem stopnia niepełnosprawności	lekki	44
					umiarkowany	77
					znaczny	59
				o nie zaliczeniu do stopnia niepełnosprawności		13
				o odmowie wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności		7

Tabela 16 Zestawienie przyjętych wniosków i wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Z powyższego zestawienia wynika, że na przestrzeni lat 2018-2020 malała liczba wniosków składanych do Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rawie Mazowieckiej przez osoby powyżej 16 roku życia. Malała też liczba osób z niepełnosprawnościami zaliczonych do poszczególnych stopni niepełnosprawności.

Osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z pomocy finansowej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, wypłacanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

Realizacja zadań z zakresu obsługi osób z niepełnosprawnością.

Zadania wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych należą do zadań własnych powiatu i są realizowane w dwóch sferach, w zależności od sposobu ich finansowania:

- a) zadania o charakterze obowiązkowym wykonywane ze środków PFRON przekazywanych w ramach algorytmu,
- b) zadania z zakresu działań na rzecz osób z niepełnosprawnością realizowane przez Powiat ze środków pozyskanych z programów celowych.

Zadania obligatoryjne w ramach środków algorytmowych są realizowane w zakresie rehabilitacji zawodowej i rehabilitacji społecznej.

Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością obejmuje między innymi:

1. udzielanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
2. zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności,
3. zwrot kosztów utworzenia nowego stanowiska pracy dla osoby z niepełnosprawnością.

Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnością obejmuje:

a) **dofinansowanie pobytu osób z niepełnosprawnościami na turnusie rehabilitacyjnym**, które są częścią składową procesu rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami. Głównym celem organizacji turnusów rehabilitacyjnych, niezależnie od rodzaju niepełnosprawności ich uczestników, powinno być między innymi: poprawa stanu zdrowia i sprawności fizycznej, wyrobienie zaradności osobistej, pobudzanie i rozwijanie zainteresowań oraz stworzenie warunków do kontaktów z ludźmi, a także warunków od fizycznego i psychicznego wypoczynku. Niezmiernie ważna jest akceptacja niepełnosprawności. Wymaga ona poznania ograniczeń wynikających z niepełnosprawności oraz pozostałych możliwości i sposobów ich realizacji. Można przyjąć, że głównym celem turnusów jest osiągnięcie wyższego stopnia rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami.

Uczestnicy turnusów rehabilitacyjnych	2018		2019		2020	
	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota
Dzieci z niepełnosprawnościami	28	46 258,00	32	59 031,00	18	37 854,00
Opiekunowie dzieci z niepełnosprawnościami	22		29		18	
Osoby dorosłe z niepełnosprawnościami	38	58 213,00	52	65 106,00	35	55 454,00
Opiekunowie osób dorosłych z niepełnosprawnościami	24		11		15	
Razem	112	104 471,00	124	124 137,00	86	93 308,00

Tabela 17 Liczba osób i kwoty wydane na turnusy rehabilitacyjne przez PCPR w Rawie Mazowieckiej w latach 2018-2020

Jak wynika z powyższej tabeli na przestrzeni lat 2018-2020 zmalała liczba osób korzystających z dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych.

b) likwidacja barier funkcjonalnych (architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych) w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami. Bariery są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z przysługującego im prawa do pełnego życia i zaspokajania swoich potrzeb na równi z innymi. Likwidacja tych barier, polega na umożliwieniu osobom z niepełnosprawnościami swobodne komunikowanie się z otoczeniem, nie dotyczy wyłącznie osób z dysfunkcją narządu ruchu, ale również osób niewidomych i niedowidzących, głuchych i niedosłyszących, upośledzonych umysłowo, a także dotkniętych chorobami układu krążenia lub układu oddechowego. Likwidując bariery utrudniające funkcjonowanie osobom z niepełnosprawnościami, stwarza się im warunki do samodzielności – do samodzielnego zaspokajania ich potrzeb oraz do zajęcia odpowiedniego miejsca w społeczności, jako pełnych szacunku jego członków.

Tabela poniżej pokazuje zawarte umowy wraz z wypłaconymi kwotami na rzecz osób z niepełnosprawnościami w ramach likwidacji barier w latach 2018-2020.

Likwidacja barier	2018		2019		2020	
	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota
likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych						
Dorośle osoby z niepełnosprawnością	6	18 132,00	8	85 687,00	19	91 874,00
Dzieci z niepełnosprawnością	5	37 659,00	2	4 849,00	5	15 136,00

Tabela 18 Likwidacja barier w latach 2018-2020

Jak wynika z przedstawionej tabeli na przestrzeni lat 2018/2020 zwiększyła się liczba osób dorosłych jak i dzieci korzystających z dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych co wiąże się ze zwiększeniem środków przeznaczonych na ten cel.

c) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Nadrzędnym celem jest w tym przypadku tworzenie warunków do urzeczywistnienia prawa osób z niepełnosprawnością do dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny, umożliwiającą niezależne, samodzielne i aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Tabela poniżej pokazuje wypłaconą pomoc i liczbę osób w okresie 2018-2020 na opisany powyżej cel.

Pomoc wypłacona osobom z niepełnosprawnością	2018		2019		2020	
	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota
Sprzęt rehabilitacyjny przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze						
Dzieci z niepełnosprawnością	14	21 167,00	33	28 157,00	23	46 495,00
Dorośle osoby z niepełnosprawnością	162	273 716,00	267	262 047,00	227	252 303,00

Tabela 19 Liczba osób i kwoty dofinansowania na sprzęt rehabilitacyjny i przedmioty ortopedyczne w latach 2018-2020

d) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnością.

Organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki odgrywa istotną rolę w procesie rehabilitacji osób z niepełnosprawnością oraz we włączaniu tych osób w nurt życia społecznego. Działania te zwiększając aktywność osób z niepełnosprawnością przyspieszają proces integracji społecznej. Upowszechnianie sportu służy podnoszeniu i nabywaniu sprawności fizycznej przez osoby z niepełnosprawnością. Sport jako element zdrowego stylu życia chroni zdrowie i ogranicza przyczyny i skutki niepełnosprawności. Organizowanie kultury umożliwia osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z dóbr dziedzictwa narodowego. Jest ambitną formą spędzania wolnego czasu o szerokich walorach poznawczych i kształcących. Organizowanie rekreacji umożliwia wytchnienie, odpoczynek od pracy. Poprzez zapobieganie przemęczeniu służy ochronie zdrowia. Organizowanie turystyki stanowi aktywne formy spędzania wolnego czasu poprzez wyjazdy poza miejsce stałego zamieszkania lub wędrowek w celach krajoznawczych. Tabela poniżej pokazuje wyłaconą pomoc i liczbę osób w okresie 2018-2020 na opisany powyżej cel.

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami	2018		2019		2020	
	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota	Liczba osób	kwota
	0	0	0	0	24 (1 wniosek)	7 000,00

Tabela 20 Sport, rekreacja i turystyka osób z niepełnosprawnościami w latach 2018-2020

e) dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Warsztat terapii zajęciowej oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę, stwarzającą osobom z niepełnosprawnościami z upośledzeniem uniemożliwiającym aktualne podjęcie pracy możliwości udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej przez terapię zajęciową. Do uczestnictwa w warsztacie terapii zajęciowej osoby z niepełnosprawnością kierowane są na podstawie wskazań zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności.

W Powiecie Rawskim funkcjonuje jeden warsztat terapii zajęciowej dla 35 uczestników prowadzony przez Samorządowe Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Rawskiej przy ul. Murarskiej 1 w Rawie Mazowieckiej.

	2018	2019	2020
Kwota środków ogółem	645 400	703 734	797 067
Środki PFRON	580 860	633 360	717 360
Środki własne powiatu	64 540	70 374	79 707

Tabela 21 Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej w latach 2018-2020

Z powyższej tabeli wynika, że środki finansowe PFRON na działalność warsztatów terapii zajęciowej na przestrzeni lat 2018-2020 wzrosły, co wiąże się ze zwiększeniem stawki rocznego pobytu jednego uczestnika w warsztacie terapii zajęciowej. W 2018 roku koszt wynosił 16 596,00 zł, od 2019 roku – 18 096,00 zł, a w 2020 roku – 20 496,00 zł.

Programy celowe PFRON

Powiat Rawski realizując strategię działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, położył nacisk na realizację celów takich jak: przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami oraz minimalizowania skutków społecznych niepełnosprawności i tworzenie środowiska przyjaznego osobom z niepełnosprawnością (likwidacja barier funkcjonalnych). W tym celu Powiat Rawski pozyskał środki w ramach programów celowych ogłaszanych przez PFRON tj.: program „**Aktywny Samorząd**” i „**Program wyrównywania różnic między regionami**”.

Program „**Aktywny samorząd**” – celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym i zawodowym. Tabela poniżej pokazuje wypłaconą pomoc i liczbę osób w okresie 2018-2020 na opisany powyżej cel.

Nazwa zadania	2018		2019		2020	
	Liczba umów	kwota	Liczba umów	kwota	Liczba umów	kwota
Obszar A zadanie 1 i 4 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dla osób z dysfunkcją narządu ruchu lub narządu słuchu)	0	0	0	0	0	0
Obszar A zadanie 2 i 3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (dla osób z dysfunkcją narządu ruchu lub narządu słuchu)	1	1 600,00	1	1 327,00	0	0
Obszar B zadanie 1,3 i 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, dysfunkcją obu kończyn górnych lub narządu wzroku lub narządu słuchu)	9	37 324,00	5	26 814,99	3	16 843,00
Obszar B zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	0	0	1	2 000,00	0	0
Obszar B zadania 5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu	0	0	0	0	0	0
Obszar B zadanie 3 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	0	0	1	6 000,00	0	0
Obszar B zadanie 4 - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego	0	0	2	5 000,00	0	0

elementów oraz oprogramowania						
Obszar C zadanie 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego napędzone elektrycznym	0	0	5	48 111,00	2	35 000,00
Obszar C zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	3	5 750,00	2	4 500,00	0	0
Obszar C zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości	2	34 000,00	1	14 000,00	1	20 000,00
Obszar C zadania 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości)	0	0	0	0	0	0
Obszar C zadanie 5 – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego	0	0	2	8 900,00	0	0
Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej	0	0	0	0	0	0
Moduł II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	17	34 825,00	17	36 030,00	9	33 090,00

Tabela 22 Realizacja programu „Aktywny samorząd” w latach 2018-2020

„Program wyrównywania różnic między regionami” – celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększanie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Nazwa Projektu	Ogółem	Środki PFRON	Środki własne beneficjenta
Rok 2018			
Brak	0	0	0
Rok 2019			
„Mobilny uczeń” – zakup samochodu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym osoby na wózku inwalidzkim	148 461,00	74 164,80	74 296,20
Rok 2020			
Brak	0	0	0

Tabela 23 Realizacja „Programu wyrównywania różnic między regionami” w latach 2018-2020

Moduł III – Pomoc osobom z niepełnosprawnościami poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołany chorobami zakaźnymi

W 2020 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej realizowało program finansowany ze środków PFRON „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołany chorobami zakaźnymi”. W ramach tego programu wprowadzona została możliwość uzyskania pomocy finansowej w związku z wystąpieniem zagrożenia epidemiologicznego oraz stanu epidemii.

Z terenu powiatu rawskiego w ramach Modułu III programu wpłynęło 108 wniosków z czego 101 spełniało jego wymogi. Środki finansowe wydatkowane na realizację wyniosły 134 500,00 zł, a na obsługę 3 326,50 zł.

Na rzecz osób z niepełnosprawnościami w powiecie działa Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych, która została powołana przez Starostę Powiatu Rawskiego. Do zakresu działań Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych należy inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, realizacja praw osób z niepełnosprawnościami, opiniowanie projektów programów działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, ocena realizacji programów, oraz opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób z niepełnosprawnościami.

Pomoc i opiekę osobie chorej i niepełnosprawnej zazwyczaj świadczy rodzina. Czasami choroba dezorganizuje życie rodziny i wtedy potrzebne jest jej wsparcie socjalne i psychologiczne. Kiedy jednak rodzina nie ma, lub kiedy rodzina nie może, a czasem nie chce opiekować się chorą osobą – niezbędne jest organizowanie opieki przez pomoc społeczną.

W celu zapewnienia równości szans osobom z niepełnosprawnościami duże znaczenie ma podniesienie świadomości społecznej w zakresie rozumienia potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W związku z tym należy propagować wiedzę w społeczeństwie na temat praw i potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Należy dążyć do tego, aby nastąpiła zmiana wizerunku samych osób z niepełnosprawnościami, umocnienie w nich prawdy, że mają pełne prawo do uczestnictwa w życiu społecznym, poprzez prowadzenie działań mających na celu wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej. Efekty takie można osiągnąć poprzez znoszenie barier architektonicznych, transportowych, w komunikowaniu się i w dostępie do informacji oraz zwiększaniu społecznego rozumienia i akceptacji osób z niepełnosprawnościami.

3.4 Alkoholizm i narkomania

Alkoholizm - jest chroniczną, postępującą chorobą, która charakteryzuje się: tolerancją, uzależnieniem i zmianami patologicznymi w narządach wewnętrznych. Uzależnienie to stan, w którym człowiek uwikłany traci wolność decydowania o sobie. Zwykle traci on możliwość logicznego myślenia. W sferze związków z innymi ludźmi alkoholik działa zazwyczaj wybiórczo: pielęgnuje głównie te kontakty, które pozwolą mu spożywać bądź nawet dołączyć do wspólnego picia. Alkoholizm powoduje problemy rodzinne oraz trudności w środowisku zawodowym. Jest zjawiskiem o wieloczynnikowych uwarunkowaniach, co sprawia, że zarówno profilaktyka, jak i leczenie alkoholizmu stanowią prawdziwe wyzwanie dla cywilizacji, a sam alkohol jest najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną. Alkohol jest też zakorzeniony w kulturze i obyczajowości wielu krajów, co sprawia, że istnieje niestety przyzwolenie społeczne na jego nadużywanie.

Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi aktualnie jeden z najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawisko to dotyka wielu mieszkańców powiatu bez względu na płeć, wiek, status intelektualny i materialny. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie daje się zaobserwować wśród podopiecznych pomocy społecznej. Wielkość szkód jest związana rozmiarami i stylem konsumpcji napojów alkoholowych, ale jak również uzależniona jest od skuteczności i zasięgu działań profilaktycznych i naprawczych. Wśród podopiecznych pomocy społecznej zjawisku występuje stosunkowo często.

Dane dotyczące pomocy udzielanej przez ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Rawskiego z powodu alkoholizmu i narkomanii obrazuje poniższa tabela.

Powód udzielania pomocy	MOPS Rawa Mazowiecka			GOPS Rawa Mazowiecka			MGOPS Biała Rawska		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Alkoholizm, narkomania	100	118	83	5	5	7	19	24	24

Powód udzielania pomocy	GOPS Cielądz			GOPS Regnów			GOPS Sadkowie		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Alkoholizm, narkomania	7	11	7	3	2	1	0	1	0

Tabela 24 Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu oraz liczba osób w rodzinach w latach 2018-2020

Najważniejsze problemy alkoholowe w Polsce wymieniane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych to:

- szkody występujące u osób pijących,
- szkody występujące u członków rodzin z problemem alkoholowym,
- alkoholowa dezorganizacja środowiska pracy,
- naruszenie prawa i porządku przez osoby nietrzeźwe,
- naruszenie prawa związane z obrotem alkoholem.

Szkody wynikające ze spożycia alkoholu spowodowane są dwoma zasadniczymi czynnikami:

- nadmierną konsumpcją alkoholu,
- spożywaniem alkoholu w okolicznościach rodzących ryzyko.

Szkód nie można sprowadzać tylko do negatywnych skutków alkoholizmu, ale należy je rozumieć jako szersze zjawisko społeczne. Jak wynika z licznych badań zagranicznych i krajowych istnieje silna współzależność między konsumpcją alkoholu przeliczaną na jednego mieszkańca kraju, a powszechnością problemów alkoholowych (zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych). Kiedy spożycie alkoholu na jednego mieszkańca wzrasta, nasilają się problemy, kiedy maleje – problemy słabną. Ta zależność jest szczególnie widoczna, gdy porównuje się poszczególne kraje, całe regiony czy też tendencje w konkretnych okresach.

Szkody występujące u osób pijących

W Polsce alkohol stanowi jedno z głównych zagrożeń zdrowia, które mierzy się przez określenie wpływu spożywania alkoholu na umieralność, zapadalność chorobową,

rozpowszechnianie chorób i rozmiary hospitalizacji. Uważa się, że alkohol jest bezpośrednią przyczyną lub istotną współtowarzyszącą przyczyną wielu chorób i zaostrzeń istniejących stanów chorobowych.

Najgroźniejsze szkody występujące u osób pijących to:

- degradacja społeczna i utrata zdrowia osób uzależnionych od alkoholu. Liczbę osób nadużywających alkoholu i pijących go w sposób szkodliwy w Polsce szacuje się na około 5-7% populacji, w tym około 2% populacji osób uzależnionych. Wspomniane wcześniej dane statystyczne nie uwzględniają spożycia alkoholu pochodzącego z nielegalnego gorzelnictwa. Według szacunków GUS, niezarejestrowane spożycie wysokoprocentowych napojów alkoholowych wynosi 20-30% rejestrowanego spożycia wódki,
- utrata zdrowia osób dorosłych nadmiernie pijących. Alkohol wpływa negatywnie na zdrowie pijącego, działa szkodliwie na niemal wszystkie tkanki i narządy. Toksyczne działanie alkoholu etylowego i produktów jego przemiany powoduje zmiany chorobowe w następujących układach: nerwowym, pokarmowym, krążenia, oddechowym, moczowym i hormonalnym. Alkohol wywołuje również znaczące zaburzenia w funkcjonowaniu psychicznym człowieka: bezsenność, depresję, niepokój, próby samobójcze, zmiany osobowości, amnezję, psychozę alkoholową, halucynozę alkoholową oraz otępienie,
- zaburzenia rozwoju psychofizycznego oraz kariery edukacyjnej pijącej młodzieży.

Szkody występujące u członków rodzin alkoholowych

Nadużywanie alkoholu ma destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodzin (zaburzenia życia rodzinnego, problemy w kontaktach z ludźmi, czy przemoc wobec najbliższych) oraz na stan zdrowia poszczególnych jej członków. U małżonków osób pijących stwierdza się częste występowanie takich schorzeń jak: nerwica, zespoły pourazowe, czy choroby somatyczne. U członków rodzin osób uzależnionych może rozwinąć się charakterystyczny zespół zmian zwany współzależnieniem, który niekiedy wyraża się zaburzeniami zachowania o charakterze aspołecznym. Powoduje on poważne problemy natury psychologicznej, które w przypadku dzieci rzutują na późniejsze tworzenie relacji z drugą osobą, wchodzenie w związki małżeńskie oraz funkcjonowanie jako odrębna komórka rodzinna w życiu dorosłym.

Ponadto nadużywanie alkoholu przez partnera w Polsce jest trzecią najczęściej podawaną w aktach rozwodowych oficjalną przyczyną rozpadu małżeństw.

Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogorszenie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny.

Według danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, szczególnie wysoki odsetek nadmiernie pijących zaobserwowano wśród osób bezrobotnych.

Do najważniejszych naruszeń prawa i porządku publicznego przez osoby nietrzeźwe należą:

- wpływ nietrzeźwości na popełnienie przestępstw,
- przemoc w rodzinach alkoholowych
- nietrzeźwość w miejscach publicznych.

Związek wielkości spożycia alkoholu z rozmiarami przestępczości nie ma bezpośredniego charakteru. Jednakże rozmiar konsumpcji alkoholu rzutuje na wielkość udziału osób nietrzeźwych wśród ogółu sprawców przestępstw. Ponadto policja odnotowuje każdego roku przypadki popełniania przestępstw, których celem jest wejście w posiadanie

alkoholu albo pieniędzy na jego zakup – dotyczy to przede wszystkim rozbojów i kradzieży z włamaniem do sklepów, mieszkań lub lokali gastronomicznych.

Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

Ważnym problemem nieujęty w wyżej wymienionych kategoriach jest spożywanie alkoholu przez kobiety w okresie ciąży. Badania epidemiologiczne wskazują na negatywny wpływ alkoholu etylowego na rozwój płodu. W wyniku picia alkoholu przez matkę przenika on przez łożysko i jest wchłanianie w całości przez dziecko. Uszkadza w ten sposób nieodwracalnie płód, który nie ma jeszcze w pełni dojrzałej wątroby, zdolnej do wyeliminowania dostarczanych mu toksyn. Jedną z konsekwencji picia alkoholu przez kobiety ciężarne jest płodowy zespół alkoholowy FAS (Fetal Alcohol Syndrome) lub jego łagodniejsza forma FAE (Fetal Alcohol Effect). FAS objawia się u dziecka deformacjami twarzy, zaburzeniami wzrostu, trwałym uszkodzeniem mózgu oraz upośledzeniem umysłowym. Dzieci obarczone FAE mogą charakteryzować się normalnym wzrostem, wyglądem, a ich rozwój umysłowy może mieścić się w normie, ale mogą mieć problemy z zachowaniem, nauką i rozumowaniem. Innymi skutkami spożywania alkoholu w trakcie ciąży mogą być choroby serca, nerek, uszkodzenia wzroku i słuchu, ośrodkowego układu nerwowego (na przykład powodujące nadpobudliwość i trudności w koncentracji uwagi, a także opóźnienie rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i społecznego) bądź zaburzenia psychiczne u dziecka. Etanol zwiększa również ryzyko wnetrostwa u płodów płci męskiej oraz ryzyko obumarcia płodu.

Wyniki badań prowadzonych w 2009 roku na zlecenie PARPA (Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) nt. zdrowotnych zachowań polskich kobiet w ciąży wskazują, że około 14% wszystkich respondentek i aż 29% kobiet pijących alkohol w ciąży ostatniego roku, piło w trakcie ciąży. Wśród kobiet pijących w ostatnim roku 59% spożywała alkohol w pierwszym i drugim trymestrze ciąży, 70% piło mniej niż raz w miesiącu natomiast 5% częściej niż raz w tygodniu. Większość kobiet jest jednak świadoma szkodliwości dużej ilości alkoholu na zdrowie kobiety i płodu (88% respondentek jest świadoma szkodliwości dużej ilości alkoholu, natomiast 82% - małych ilości).

Kobiety młode z wyższym wykształceniem, mieszkanki dużych miast, deklaruje częściej świadomość negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, piły napoje alkoholowe w czasie ciąży częściej. U matek deklarujących picie alkoholu w ciąży ostatnich 6 miesięcy przed porodem zauważyło zdecydowanie częstsze niż u pozostałych matek występowanie powikłań w okresie ciąży, przedwczesne porody, niską masę i długość ciała noworodków, niższą punktację w skali Apgar i wady wrodzone noworodków.

Skuteczne rozprzestrzenianie się problemów alkoholowych, które mają swój jednoznacznie negatywny wymiar społeczny i ekonomiczny stanowi w Polsce przedmiot zorganizowanej działalności wielu podmiotów (administracja rządowa i samorządowa, organizacje pozarządowe zamknąć). Jednakże dotychczas nie można stwierdzić, iż skala problemów alkoholowych w ostatnich latach zmniejszyła się.

Picie alkoholu przez dzieci i młodzież

Napoje alkoholowe są najbardziej powszechną substancją psychoaktywną zarówno wśród młodzieży szkolnej, jak i dorosłej części społeczeństwa.

Z ogólnopolskich badań ESPAD dotyczących używania alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną przeprowadzonych w 2019 roku wynika, że napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło

46,7% 15 i 16 latków i 76,1% 17 i 18 latków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej wino. Wysoki procent badanych przynajmniej raz do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej grupy i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych.

Uwagę zwraca wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych przejawiający się w ocenach respondentów. Badani narażeni są przede wszystkim na oferty napojów alkoholowych, spośród substancji nielegalnych uczniom najczęściej proponowane są przetwory konopi oraz alkohol produkowany nielegalnie domowym sposobem. (Źródło: *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019r., Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD, Warszawa 2020*).

Upijanie się jest jednym z najbardziej ryzykownych zachowań, jakie podejmują młodzi ludzie wielu z nich właśnie na skutek alkoholowego upojenia ma poważne problemy zdrowotne, ulega wypadkom, narusza prawo, traci szanse na dalszą edukację. Konsekwencjami upijania się nastolatków są również poważne problemy emocjonalne oraz konflikty, zaburzone relacje z rodzicami i rówieśnikami. Bezpośrednim następstwem upijania się, są również niechciane kontakty seksualne oraz eksperymenty z narkotykami. W tym kontekście warto podkreślić, iż kontrola zachowań związanych z piciem alkoholu powinna stanowić jeden z kluczowych elementów działań profilaktycznych adresowanych do młodzieży.

Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy socjalni spotykają się od wielu lat, niepokojący jest jednak fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżania wieku pierwszego z nim kontaktu. W rodzinach, które objęte są pomocą socjalną, pracownicy dość często obserwują stwarzanie sytuacji sprzyjających picciu alkoholu, stosowanie zachęty do spożywania i przedstawianie łatwość jego zdobywania. Szczególne znaczenie w tych rodzinach nabiera wzorzec picia alkoholu, niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców a wymaganiami stawianymi wobec dziecka co do spożywania alkoholu, brak kontroli ze strony rodziców oraz stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. W wielu środowiskach daje się zauważyć zjawisko "dziedziczenia" alkoholizmu.

Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, problemy wychowawcze i zdrowotne. Alkoholizm to częsta przyczyna interwencji sądu w sprawy opiekuńczo-wychowawcze.

Praca z tak zaburzonymi klientami jest bardzo trudna, długotrwała i często skazana na niepowodzenie. Z pomocą w pracy z osobami uzależnionymi pracownikom socjalnym przychodzą Komisje d/s Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkty Interwencji Kryzysowej, Kluby Abstynenta oraz Poradnie Leczenia Uzależnień.

Przy każdej gminie funkcjonują Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, których zadaniem jest tworzenie i realizacja Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które z kolei mają stwarzać perspektywy dla rozszerzenia jakościowej i ilościowej oferty związanej z pomocą dla osób dotkniętych, bądź zagrożonych problemami alkoholowymi, narkomanią, przemocą domową, a także w pewnym zakresie wykluczeniem społecznym.

Do głównych zadań realizowanych w tym zakresie w poszczególnych gminach należą:

- inicjowanie zachowań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, innych uzależnień, w tym narkomanii oraz przemocy w rodzinie w zakresie między innymi zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej

- i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i ich rodzin, osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, innych substancji, w tym narkotyków oraz przemocą,
- udzielania rodziną, w których występują problemy uzależnień i przemocy, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w szczególności wobec dzieci i młodzieży,
  - rozpatrywanie zawiadomień osób i instytucji o przypadkach uzasadniających wszczęcie postępowania o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,
  - podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
  - kierowanie na badanie przez biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju.

Narkomania

Kolejnym poważnym problemem społecznym jest przyjmowanie substancji psychoaktywnych.

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) oraz dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego). Wbrew potocznym opiniom zagrożone jest każde dziecko i każdy młody człowiek. Uzależnienie zaczyna się najczęściej niewinnie – od kleju w torebce foliowej, poprzez tzw. „narkotyki lekkie”, ponieważ możliwość sięgnięcia po narkotyki lub jego substytut może pojawić się w najmniej spodziewanym momencie, np. pod szkołą pojawi się dealer, który najczęściej jest rówieśnikiem, oferujący skosztowanie za darmo produktu, pojawi się chęć zaimponowania kolegom. Najczęściej młody człowiek w ogóle nie widzi zagrożenia.

Do najczęstszych przyczyn uzależnienia od narkotyków zalicza się predyspozycje osobowościowe oraz oddziaływanie środowiska rówieśniczego. Natomiast do najczęstszych przyczyn sięgania po zakazane substancje zalicza się:

- chęć naśladowania autorytetów młodzieżowych,
- wpływ rówieśników i ich stylów zachowań,
- poszukiwanie przeżyć skrajnych, odrealniających, niecodziennych,
- poszukiwanie sposobu ucieczki od problemów,
- problemy osobowościowe, deficyty psychiczne, zaburzenia emocjonalne,
- obniżone poczucie własnej wartości, depresja.

Leczenie uzależnienia od narkotyków jest bardzo trudne i nie zawsze kończy się sukcesem. Wymaga pełnej współpracy osoby uzależnionej, która świadomie i dobrowolnie decyduje się zrezygnować z dalszego przyjmowania danej substancji.

Z ogólnopolskich badań ESPAD wynika, iż większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych

uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów wyższego poziomu – ecstasy (5,1%).

Marihuana, haszysz, przetwory konopi są na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%.

Zarówno eksperymentowanie z substancjami nielegalnymi, jak ich okazjonalne używanie jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

Rozpowszechnienie używania nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. „dopalaczy” jest niższe niż przetworów konopi. Wśród gimnazjalistów 5,2%, a wśród starszych uczniów 5,3% używało kiedykolwiek tych substancji.

	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Przestępstwa narkotykowe wśród nieletnich	0	2	0
Przestępstwa narkotykowe wśród dorosłych	72	68	83

Tabela 25 Przestępstwa narkotykowe nieletnich i dorosłych stwierdzone na terenie powiatu rawskiego w latach 2018-2020

Powyższe dane wskazują, że spadła liczba przestępstw narkotykowych wśród nieletnich, a w dużym stopniu wzrosła liczba przestępstw narkotykowych wśród dorosłych.

3.5 Przemoc domowa oraz przestępczość

Według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej - przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatności tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżeniu lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc domowa jest przestępstwem ściganym z urzędu, naruszającym podstawowe prawa człowieka.

Od 1998 roku obowiązuje procedura **Niebieska Karta** opracowana przez Komendę Główną Policji wraz z Komendą Stołecznej Policji i Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Osoby dotknięte problemem przemocy domowej najczęściej doświadczają wyśmiewania, poniżania oraz szarpania i popychania. To formy przemocy werbalnej i lżejsze przypadki przemocy fizycznej. Nieco rzadziej osoby dotknięte problemem przemocy doświadczają bicia oraz ignorowania – co stanowi cięższą formę przemocy fizycznej oraz przemoc emocjonalną. Innymi formami przemocy domowej są – zakazywanie kontaktów

z rodziną, szantażowanie oraz pozbawienie środków finansowych do życia – czyli forma ciężkiej przemocy emocjonalnej i ekonomicznej.

W okresie objętym niniejszą analizą Powiat Rawski realizował *Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2022*.

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej, osobom stosującym przemoc domową oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej program oparty jest na zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych, a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych bezpośrednio lub pośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnym następstwom,
- jawności działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby, szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich praw do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

W ramach w/w programu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej opracowało ulotki informacyjne, opracowano Informator zawierający dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań wobec osób i rodzin z problemem przemocy w powiecie rawskim. W PCPR osoby dotknięte przemocą domową mogą korzystać z bezpłatnego poradnictwa prawnika oraz psychologa. Osoby potrzebujące pomocy uzyskiwały, także informacje, gdzie i na jakich zasadach istnieje możliwość podjęcia terapii oraz uzyskiwały informację o instytucjach udzielających kompleksowej pomocy.

RAZEM PRZECIW PRZEMOCY

PCPR Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Kościuszki 5, 96-200 Rawa Mazowiecka
tel. 46 814 57 60
pcpr@powiatrawski.pl

Powiat Rawski

Rysunek 3 Plakat promujący przeciwdziałanie przemocy domowej na terenie powiatu rawskiego

W przypadku, gdzie dochodzi do przemocy wprowadzana jest procedura **Niebieskiej Karty**, która przewiduje ścisłą współpracę przedstawicieli różnych instytucji tj. policji, ośrodków pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty, ochrony zdrowia i innych realizujących zadania do przeciwdziałania przemocy domowej. Procedura **Niebieskiej Karty** jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych przed wyżej wymienione instytucje w celu zapobiegania dalszemu stosowaniu przemocy. W ramach procedury odbywają się grupy robocze, realizuje się indywidualne plany pomocy. Założenie procedury Niebieskiej Karty nie wymaga zgody osoby. Niebieska Karta jest zamykana przez Zespół Interdyscyplinarny wraz z ustaniem przemocy domowej na podstawie wniosku członków grupy roboczej.

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” (ogółem)	71	84	59
Liczba formularzy wszczynających procedurę	62	78	55
Liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków domowej w trakcie trwającej procedury	9	6	4

Tabela 26 Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” przez funkcjonariuszy KPP w Rawie Mazowieckiej w latach 2018-2020

Liczba formularzy „Niebieska Karta” wg. miejsca zamieszkania osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
miasto	29	40	22
wieś	42	44	37
ogółem	71	84	59

Tabela 27 Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” przez funkcjonariuszy KPP w Rawie Mazowieckiej w latach 2018-2020 wg. miejsca zamieszkania

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Rawie Mazowieckiej dotyczących interwencji domowych związanych z przemocą domową oraz stosowania procedury Niebieska Karta: w 2018 roku sporządzono 71 Niebieskie Karty – 29 w mieście, 42 na wsi, w 2019 roku sporządzono 84 Niebieskich Kart – 40 w mieście, 44 na wsi, natomiast w 2020 roku sporządzono 59 Niebieskich Kart – 22 w mieście, 37 na wsi. Z powyższych danych można zauważyć, iż znacznie więcej odnotowano interwencji związanych z przemocą domową u osób zamieszkujących na wsi.

	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Liczba osób co do których było podejrzenie, że są dotknięte przemocą (ogółem)	84	103	84
Kobiety	64	76	59
Mężczyźni	15	10	5
Małoletni	5	17	20

Tabela 28 Liczba ofiar przemocy na terenie powiatu rawskiego z podziałem na płeć w latach 2018-2020

Ofiarami przemocy domowej są głównie kobiety. Odsetek kobiet w grupie ofiar przemocy na przełomie lat 2018-2020 nieznacznie zmalał – w 2018 roku wynosił 76,2%, w 2019 roku wynosił 73,8%, a w 2020 roku 70,2%.

Natomiast znacznie wzrósł odsetek małoletnich co do których było podejrzenie, że są dotknięci przemocą domową - w 2018 roku wynosił 6%, w 2019 roku wynosił 16,5%, a w 2020 roku 23,8%.

Przestępczość to zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary, a popełnionych na obszarze danej jednostki terytorialnej.

Przestępczość jest ważnym problemem społecznym współczesnego świata. Powszechne zainteresowanie budzą przestępstwa zbrodnicze – morderstwa, gwałty, porwania, handel ludźmi, akty terroru, oszustwa finansowe czy działalność gangów. Są one jednak stosunkowo rzadkie, a na co dzień większość z nas styka się z przestępczością pospolitą – kradzieżami mienia i samochodów, włamaniami do domów i sklepów, uszkodzeniami mienia, ewentualnie bójkami i pobiciami.

Charakteryzuje się następującymi cechami: stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego, wyraża się we wzroście liczby osób, które popełniły przestępstwa w stosunku do ogółu ludności.

Przestępczość rozpatrywana być może również z punktu widzenia jej rozległości, intensywności, struktury i dynamiki. W literaturze przedmiotu wskazuje się na wiele teorii

wyjaśniania przyczyn przestępczości: biologiczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne.

Przestępstwa kryminalne na terenie powiatu rawskiego przedstawia poniższa tabela.

	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Przestępstwa stwierdzone ogółem na terenie powiatu	808	1091	806
Przestępczość kryminalna	-	-	-
Kradzieże cudzej rzeczy	40	107	61
Kradzież z włamaniem	57	63	37
Przestępczość narkotykowa	-	-	-
Przestępczość gospodarcza	-	-	-
Interwencje	5354	5595	5625
Wypadki drogowe	60	78	45
Kolizje drogowe	485	437	412
Nietrzeźwi kierujący	231	251	189
Liczba rannych w wypadkach drogowych	70	76	47
Liczba zabitych w wypadkach drogowych	9	9	7

Tabela 29 Przestępczość na terenie powiatu rawskiego w latach 2018-2020

Z informacji uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Rawie Mazowieckiej wynika, że w kategoriach przestępstw kryminalnych, najbardziej uciążliwe to: interwencje, kolizje drogowe i nietrzeźwi kierujący.

Znaczna grupą odnotowanych przestępstw są interwencje, które na przełomie lat 2018-2020 sukcesywnie rosły od 2018 roku 5354 interwencji, w 2019 roku 5595 interwencji, a w roku 2020 – 5625 interwencji.

Z przedstawionych danych wynika, że liczba przestępstw kradzieży z włamaniem na terenie Powiatu Rawskiego zmalała (63 przestępstw w 2019 roku do 37 przestępstw w 2020 roku). Kolejną grupą przestępstw to kradzieży cudzej rzeczy, których liczba również zmalała z 107 przestępstw w 2019 roku do 61 przestępstw w 2020 roku.

3.6 Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz piecza zastępcza

Rodziny biologiczne, w których występują zjawiska bezradności i trudności opiekuńczo-wychowawczych stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej. Zjawisko to najczęściej spowodowane jest problemem ubóstwa, bezrobociem czy przemocą w rodzinie.

Problemy te często wyrażone są w postaci trudności we współżyciu z ludźmi, a także niedojrzałością emocjonalną. Dzieci z „trudnościami wychowawczymi” zazwyczaj przejawiają zachowania agresywne, buntownicze i konfliktowe. Często dochodzi do łamania przez dzieci panujących obyczajów, norm i wartości.

W sytuacji, gdy pojawiają się trudności w należyтым wypełnieniu powierzonej funkcji względem dziecka podejmowane są przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych działania wspierające i pomocowe w celu zniwelowania pojawiających się problemów. W przypadku gdy wykorzystane zostaną wszystkie możliwe formy pomocy rodzinie biologicznej i nie przynoszą oczekiwanych rezultatów zachodzi wówczas konieczność zapewnienia dziecku opieki w pieczy zastępczej.

W roku 2012 ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła istotne zmiany dotyczące rodzicielstwa zastępczego. Jej celem jest przede wszystkim wsparcie rodziny naturalnej w przezwyciężeniu trudności dnia codziennego, a kiedy nie jest ona w stanie tymczasowo sprawować opieki nad dziećmi, wspierać rodziny zastępcze w opiece nad powierzonymi im dziećmi. Piecza zastępcza nie tylko zapewnia pracę z rodziną zastępczą, ale ma na celu również pracę z rodziną naturalną w celu powrotu do niej dziecka, bądź jeśli jest to niemożliwe, do przysposobienia dziecka przez kandydatów na rodziców adopcyjnych lub rodziców zastępczych, u których to dziecko przebywa. Piecza zastępcza zapewnia dziecku przygotowanie do wejścia w samodzielne życie i zaspokojenie jego podstawowych potrzeb. O umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej decyduje sąd.

Pieczka zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Do rodzinnych form pieczy zastępczej należą:

- rodziny zastępcze: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe (w tym: zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne),
- rodzinne domy dziecka,

Do instytucjonalnych form pieczy zastępczej należą:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne.

Pieczkę zastępczą organizuje powiat. W Powiecie Rawskim w latach 2010-2012 w ogólnej liczbie rodzin zastępczych zdecydowanie dominowały rodziny spokrewnione. Wraz z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wiele rodzin spokrewnionych uległo przekształceniu w rodziny zastępcze niezawodowe, a wynikało to ze zmian kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który zawęził pojęcie rodziny zastępczej spokrewnionej wyłącznie do wstępnych lub rodzeństwa dziecka, inne osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka tworzą rodziny niezawodowe i zawodowe.

Lp.	Rodzaje rodzin zastępczych i ich liczba	2018		2019		2020	
		Liczba rodzin	Liczba dzieci wraz z pełnoletnimi wychowankami	Liczba rodzin	Liczba dzieci wraz z pełnoletnimi wychowankami	Liczba rodzin	Liczba dzieci wraz z pełnoletnimi wychowankami
1	Spokrewnione	34	49	42	57	46	66
2	Niezawodowe	15	18	15	20	16	17
3	Zawodowe	0	0	0	0	1	3
Razem		49	67	57	77	63	86

Tabela 30 Rodzaje rodzin zastępczych i ich liczba w Powiecie Rawskim w latach 2018-2020

Na terenie Powiatu Rawskiego funkcjonują formy rodzinnej pieczy zastępczej w postaci rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych oraz zawodowych.

Jak wynika z powyższej tabeli liczba rodzin zastępczych na przełomie lat 2018-2020 wzrastała.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do placówek opiekuńczo-wychowawczych nie można kierować dzieci powyżej 10 roku życia. Na terenie Powiatu Rawskiego nie funkcjonują rodzinne domy dziecka, rodziny zawodowe specjalistyczne i rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego.

PCPR w Rawie Mazowieckiej monitoruje funkcjonowanie wszystkich rodzin zastępczych na terenie Powiatu Rawskiego. Zapewnia im pomoc finansową zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wsparcie specjalistów oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej mają za zadanie m.in.: udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej, udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

Do najczęściej występujących problemów, z którymi zmagają się rodziny zastępcze objęte wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej zalicza się:

- problemy opiekuńczo-wychowawcze (nieodpowiednie zachowanie dzieci),
- brak motywacji dzieci do nauki, niewypełnianie obowiązków szkolnych,
- nieodpowiednie relacje z rodzicami naturalnymi,
- niewystarczający zakres wiedzy wychowawczej rodziców biologicznych.

Wiek/lata	2018	2019	2020
0-3 lata	1	2	1
4-6 lat	9	8	11
7-13 lat	26	34	34
14-17 lat	18	17	18
18-24 lata	13	16	22
Razem	67	77	86

Tabela 31 Wiek dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2018-2020 (stan na 31 grudnia danego roku)

Struktura wiekowa dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej została przedstawiona w poniższej tabeli, z której wynika, że struktura wiekowa dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej wskazuje, że najliczniej reprezentowana jest grupa wiekowa dzieci od 7 lat do 13 lat.

Z rodzinnych form pieczy zastępczej do rodzin biologicznych w latach 2018-2020 powróciło 4 dzieci, natomiast nie wystąpiło żadne przysposobienie dziecka.

W celu zapewnienia dzieciom stabilnych warunków rozwoju, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej podejmuje działania na rzecz pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych. PCPR w Rawie Mazowieckiej promuje ideę rodzicielstwa zastępczego, prowadzi szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych i zachęca mieszkańców powiatu do takiej aktywności.

Rysunek 4 Plakat promujący pieczę zastępczą na terenie powiatu rawskiego

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej jest zbyt wolny w stosunku do potrzeb. Występuje niedobór rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych.

Rodziny zastępcze w związku z wypełnianiem swoich funkcji otrzymują świadczenia obligatoryjnie w postaci świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, dodatku z tytułu niepełnosprawności, a także dodatku wychowawczego tzw. „500+”.

Wysokość świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej jest zróżnicowana ze względu na to, czy jest to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa lub rodzinny dom dziecka.

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)		
		2018	2019	2020
1	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej, niezawodowe, zawodowe	665 897,68	679 125,32	715 189,55
2	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinnym domu dziecka	0,00	0,00	0,00
3	Dodatek na dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26.10.1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich	0,00	0,00	0,00

Tabela 32 Wydatki na świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu rawskiego w latach 2018-2020

Rodziny zastępcze mają również możliwość skorzystania ze środków fakultatywnych, tj. m.in. dofinansowania do wypoczynku dla dzieci, pomocy jednorazowej w związku z przyjęciem dziecka do rodziny zastępczej, świadczenia wynikającego ze zdarzenia losowego, jak również (dla rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych) zwrotu środków finansowych wydanych na utrzymanie lokalu mieszkalnego oraz w przypadku rodzin zastępczych zawodowych dofinansowania raz w roku remontu lokalu mieszkalnego.

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)		
		2018	2019	2020
1	Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	10 500,00	9 900	9 900,00
2	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0,00	0,00	0,00
3	Dofinansowanie wypoczynku dziecka poza miejsce zamieszkania	6490	8 260	7 700,00
4	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym	0,00	0,00	0,00
5	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	0,00	0,00	0,00
6	Środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub zmianą lokalu	0,00	0,00	0,00
7	Środki finansowe na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka	0,00	0,00	0,00

Tabela 33 Inne świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Rawskiego w latach 2018-2020

Powiat jest organem prowadzącym w odniesieniu do placówki opiekuńczo-wychowawczej jaką jest Dom Dziecka w Rawie Mazowieckiej.

Zgodnie z przepisami ustawy placówki opiekuńczo-wychowawcze zobowiązane są zapewnić dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Celem działania instytucjonalnej pieczy zastępczej jest jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka, w sytuacji, gdy nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

Ustawa wyraźnie ogranicza rolę instytucji w opiece nad małoletnimi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych – przez wskazanie terminów etapowego zmniejszania liczby wychowanków placówek i podwyższenia granicy wieku dla dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zmiany te następują etapowo, tak by samorządy terytorialne mogły się do nich odpowiednio organizacyjnie i finansowo przygotować. W związku z art. 230 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, powiat zobowiązany jest do uzyskania standardu liczby miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, który od 2021r. ma wynosić 14 miejsc.

Średni miesięczny koszt pobytu w placówce	Koszt (w tys. zł)		
	2018	2019	2020
	4 294,00	4 240,00	4 468,70

Tabela 34 Średni miesięczny koszt pobytu w placówce na terenie powiatu rawskiego w latach 2018-2020

W obowiązującym stanie prawnym, powiat jest zobowiązany do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej na terenie innego powiatu, w przypadku gdy miejscem zamieszkania przed umieszczeniem dziecka po raz pierwszy w pieczy zastępczej był Powiat Rawski. Koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów pokrywane są na podstawie porozumień zawartych z powiatami. Koszt utrzymania wychowanka w pieczy instytucjonalnej jest dużo wyższy niż w pieczy zastępczej. Od dnia 1 czerwca 2021r. rodziny zastępcze zawodowe, rodziny zastępcze niezawodowe oraz rodzinne domy dziecka na pokrycie kosztów utrzymania jednego dziecka otrzymują 1.031,00 złotych. Rodziny zastępcze spokrewnione otrzymują 746,00 złotych na jedno dziecko.

Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków

Wychowankowie, którzy ukończyli 18 rok życia, mają możliwość opuszczenia pieczy zastępczej i usamodzielnienia się, bądź pozostania w dotychczasowej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. Pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą obejmuje się pomocą finansową na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie, na zagospodarowanie. Udziela się też pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, a także zapewnia się pomoc psychologiczną i prawną. Podstawą uzyskania ww. formy pomocy jest realizacja założeń zawartych w indywidualnym programie usamodzielnienia.

Na terenie powiatu rawskiego funkcjonuje jedno mieszkanie chronione znajdujące się w Białej Rawskiej przy ul. 15-go Grudnia 9, które przeznaczone jest dla 10 wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Na przełomie lat 2018-2020 w mieszkaniach chronionych nie zamieszkiwali usamodzielniający się wychowankowie.

Z mieszkania chronionego korzystają pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej, którzy ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej, przygotowującą pod opieką specjalistów, osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

W mieszkaniu chronionym zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie lub utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia samodzielnego życia.

Decyzja o skierowaniu osoby do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym wydawana jest po dokonaniu uzgodnień pomiędzy pracownikiem socjalnym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej, a osobą ubiegającą się o skierowanie do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym.

Należy nadmienić, iż od 2012 roku wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze usamodzielniani są zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast osoby opuszczające m.in. młodzieżowe ośrodki wychowawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, zakłady poprawcze, usamodzielniane są zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.

Wychowankowie	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Usamodzielniani na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	3	9	6
Usamodzielniani na podstawie ustawy o pomocy społecznej	0	0	0

Tabela 35 Liczba usamodzielnianych wychowanków z terenu Powiatu Rawskiego w latach 2018-2020

Jak wynika z powyższego zestawienia niewiele osób usamodzielnia się na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej. Wychowankowie pieczy zastępczej po osiągnięciu pełnoletności mogą pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej do 25 roku życia, pod warunkiem kontynuowania w tym czasie nauki w szkołach ponadpodstawowych, ponadgimnazjalnych, policealnych czy na studiach wyższych. Pomocą i wsparciem obejmowani są nie tylko wychowankowie z terenu powiatu rawskiego, ale także wychowankowie z innych powiatów, którzy osiedlili się na terenie powiatu rawskiego. Usamodzielnieni wychowankowie z terenu innych powiatów, którzy osiedlili się na terenie powiatu rawskiego stanowią niewielką liczbę.

IV. Zasoby instytucjonalne Powiatu umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

4.1. Ośrodki Pomocy Społecznej

Ośrodki pomocy społecznej są to jednostki organizacyjne wykonujące zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie. Na terenie powiatu rawskiego funkcjonuje 6 ośrodków pomocy społecznej tj:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej,
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej,
3. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej,
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cielądzu,
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Regnowie,
6. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach.

Do podstawowych obowiązków ośrodków pomocy społecznej należy zaliczyć:

- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń przewidzianych ustawą,
- praca socjalna,
- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- aktywizowanie środowiska lokalnego,
- realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,
- współpraca z instytucjami i organizacjami.

Dane teleadresowe Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu rawskiego

Lp	Nazwa	adres	telefon	email	Godziny urzędowania
1.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej	ul. Krakowska 22a 96-200 Rawa Mazowiecka	32 296 21 31 669 111 338	kontakt@mopsrawa.naszops.pl	poniedziałek – piątek: 8:00 – 16:00
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej	ul. Al. Konstytucji 3 Maja 32 96-200 Rawa Mazowiecka	46 814 39 08	gops@rawam.ug.gov.pl	poniedziałek, wtorek, czwartek: 08:00 – 16:00 środa: 08:00 - 17:00 piątek: 08:00 - 15:00
3.	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej	ul. Mickiewicza 25 96-230 Biała Rawska	46 815 93 51	sekretariat@mgopsbr.pl	poniedziałek, wtorek, czwartek: 07:30 – 15:30 środa: 07:30 - 16:30 piątek: 07:30 - 14:30
4.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cielądzu	Cielądz 56 96-214 Cielądz	46 815 31 11	gops@cieladz.pl	poniedziałek – piątek: 8:00 – 16:00
5.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Regnowie tel. 46 813 16 63	Regnów 98 96-232 Regnów	46 813 16 63	gopsregnów@poczta.onet.pl	poniedziałek – piątek: 7:30 – 15:30
6.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach	Sadkowie 53 96-206 Sadkowie	46 815 68 92	gopsadkowie@poczta.onet.pl	poniedziałek, środa, czwartek: 07:30 – 15:30 wtorek: 07:30 - 16:30 piątek: 07:30 - 14:30

Tabela 36 Dane teleadresowe OPS z terenu powiatu rawskiego

4.2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie są to jednostki organizacyjne wykonujące zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej. W powiecie rawskim zadania te realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej.

Strukturę organizacyjną PCPR zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej tworzą następujące zespoły:

- Zespół ds. obsługi osób niepełnosprawnych
- Zespół ds. świadczeń i sprawozdawczości
- Zespół ds. pomocy społecznej i interwencji kryzysowej
- Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej
- Zespół ds. administracyjno - kadrowych
- Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego

Do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej w zakresie pomocy społecznej należy m. in.:

- zapewnienie dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej, pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych lub w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
- prowadzenie postępowania i sporządzanie decyzji administracyjnych w zakresie przyznawania obowiązkowych i fakultatywnych świadczeń pieniężnych na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych,
- sporządzanie projektów porozumień, zawieranych z powiatem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie,
- prowadzenie rejestru dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- ustalanie odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej oraz prowadzenie postępowań z zakresu umarzania, odraczania terminu płatności i rozkładania na raty tych należności,
- przyznawanie pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą,
- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej,
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz rodzinom zastępczym,
- zapewnianie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą,
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,

- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- prowadzenie działalności diagnostyczno – konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno - pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę,
- zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- organizowanie opieki nad dzieckiem, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku,
- prowadzenie rejestru danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej oraz przekazywanie go do właściwego sądu,
- gromadzenie dokumentacji niezbędnej do wydania decyzji administracyjnej i prowadzenie spraw dla celów: integracji uchodźców, zadań określonych w ustawie o repatriacji, skierowań do mieszkań chronionych.

Pomoc osobom niepełnosprawnym udzielana osobom z niepełnosprawnościami przez PCPR w Rawie Mazowieckiej odbywa się głównie poprzez:

- współpracę i współdziałanie z organizacjami pozarządowymi zrzeszającymi osoby niepełnosprawne oraz Powiatową Społeczną Radę do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- udzielanie osobom niepełnosprawnym przez PCPR ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych tj.:
  - dofinansowania do uczestnictwa w co najmniej 14-dniowych turnusach rehabilitacyjnych,
  - dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego,
  - dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
  - dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
  - dofinansowania ze środków PFRON z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

PROGRAM „AKTYWNY SAMORZĄD”

Powiat rawski od 2013 r. uczestniczy w realizacji pilotażowego programu „Aktywny samorząd”, finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Formy wsparcia przewidziane w programie dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych. Celem głównym programu jest

wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym oraz dostępie do edukacji.

Program na poziomie powiatu realizowany jest w dwóch modułach:

- Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację zawodową i społeczną,
- Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Realizacja programu „Aktywny Samorząd” w latach 2018-2020:

Rok realizacji	2018		2019		2020	
	I	II	I	II	I	II
Liczba złożonych wniosków	18	17	25	19	7	1
Liczba zawartych umów	15	17	20	17	6	9
Kwota udzielonego dofinansowania	78.674,00	34.825,00	116.652,99	36.030,00	71.843,00	33.090,00

Tabela 37 Dane dotyczące realizacji programu „Aktywny Samorząd” w latach 2018 - 2020

„PROGRAM WYRÓWNYWANIA RÓŻNIC MIĘDZY REGIONAMI III”

Program dofinansowany jest ze środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W ramach realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami III” w 2019r. Gmina Rawa Mazowiecka złożyła wniosek o dofinansowanie w ramach projektu pn. „Mobilny uczeń” zakupu samochodu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym osoby na wózku inwalidzkim. Zawarto stosowną umowę i został zakupiony samochód, który przewozi niepełnosprawnych uczniów z terenu gminy Rawa Mazowiecka do Szkoły Podstawowej z oddziałami integracyjnymi w Starej Wojskiej. Całkowity koszt zakupu samochodu to kwota 148.461 zł, dofinansowanie ze środków PFRON wyniosło 74.164,80 zł.

Moduł III – POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM POSZKODOWANYM W WYNIKU ŻYWIOTU LUB SYTUACJI KRYZYSOWYCH WYWOŁANYCH CHOROBIAMI ZAKAŹNYMI

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w 2020 roku realizowało program finansowany ze środków PFRON „**Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi**”. W ramach Modułu III tego programu wprowadzona została możliwość uzyskania pomocy finansowej w związku z wystąpieniem, zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii.

Pomoc finansowa w ramach Modułu III udzielana była osobom niepełnosprawnym, które na skutek wystąpienia zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii utraciły, w okresie od dnia 9 marca 2020 roku do dnia 4 września 2020 roku, możliwość korzystania (przez okres co najmniej 5 kolejnych następujących po sobie dni roboczych) z opieki świadczonej w placówce rehabilitacyjnej. Pomoc ta udzielana była w formie dofinansowania kosztów związanych z zapewnieniem opieki w warunkach domowych. Wysokość pomocy wynosiła 500 zł miesięcznie na jedną osobę niepełnosprawną, z tym, że okres na jaki może zostać przyznane świadczenie, nie może być dłuższy niż 5 miesięcy.

Z terenu powiatu rawskiego, w ramach programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi” – Moduł III, wpłynęło 108 wniosków z czego 101 spełniało jego wymogi. Środki finansowe wydatkowane na realizację wyniosły 134 500,00 zł, a na obsługę 3 326,50 zł.

WYPOŻYCZALNIA SPRZĘTU REHABILITACYJNEGO

Powiat Rawski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej realizował projekt „Centrum Usług Społecznych dla powiatu rawskiego” nr RPLD.09.02.01-10-A0007/17 w ramach Poddziałania IX.2.1 Usługi społeczne i zdrowotne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

Celem projektu było zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych w okresie od 01.10.2017r. do 29.12.2020r. poprzez utworzenie i prowadzenie miejsc świadczenia usług społecznych na terenie powiatu rawskiego.

W ramach w/w/ projektu przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie została utworzona wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego

Obecnie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej realizuje projekt „CUŚ DOBREGO !” nr RPLD.09.02.01-10-A014/19 w ramach Priorytetu IX Włączenie społeczne, Działania IX.2 Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, Poddziałania IX.2.1 Usługi społeczne i zdrowotne, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego 2014-2020, którego celem jest zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych poprzez utworzenie i prowadzenie miejsc świadczenia usług społecznych.

Od stycznia 2021 roku w ramach w/w projektu przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej w dalszym ciągu prowadzona jest Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego. Ze sprzętu znajdującego się w Wypożyczalni mogą korzystać mieszkańcy powiatu rawskiego spełniający co najmniej jedno z poniższych kryteriów:

- a) osoby niesamodzielne, których dochód nie przekracza 150% właściwego kryterium dochodowego o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2014r. o pomocy społecznej,
- b) osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz osoby z niepełnosprawnością sprzężoną, osoby z zaburzeniami psychicznymi, w tym osoby z niepełnosprawnością intelektualną i osoby z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi,
- c) osoby z rodzin korzystających z PO PŻ (Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa),
- d) osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, doświadczające wielokrotnego wykluczenia społecznego, mają możliwość nieodpłatnego wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego.

Wykaz dostępnego sprzętu rehabilitacyjnego:

- schodółaz gąsienicowy,
- schodółaz kroczący,
- podnośniki transportowo – kąpielowe,
- łóżko rehabilitacyjne,
- koncentratory tlenu,
- rowery rehabilitacyjne,
- wózki inwalidzkie,
- wózki inwalidzkie elektryczne,
- materace przeciwodleżynowe,
- kule łokciowe,
- kule łokciowe dziecięce,

- kule pachowe,
- rotory kończyn górnych i dolnych,
- balkoniki rehabilitacyjne,
- podpórki czterokołowe,
- krzesła toaletowe,
- laski trójnóg,
- pionizatory,
- nasadki na toaletę,
- wózki toaletowe,
- łóżko do masażu.

Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące ilości beneficjentów korzystających z usług wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego oraz rodzaju i częstotliwości wypożyczanego sprzętu.

	2018	2019	2020
Ilość nowych osób, które skorzystały z wypożyczenia sprzętu	75	67	86
Ilość złożonych wniosków	84	91	97
Ilość sporządzonych umów	85	89	103
Ilość sporządzonych aneksów do umów	15	62	70
Ilość wypożyczonych sprzętów	120 razy	115 razy	132 razy
• Łóżka rehabilitacyjne	37 razy	12 razy	33 razy
• Materace przeciwodleżynowe komorowe z pompą zmiennociśnieniową	25 razy	22 razy	39 razy
• Rotory kończyn górnych i dolnych	3 razy	3 razy	6 razy
• Wózki inwalidzkie	12 razy	9 razy	13 razy
• Balkoniki inwalidzkie	8 razy	16 razy	3 razy
• Podpórki czterokołowe	5 razy	6 razy	6 razy
• Kule łokciowe dla dorosłych	8 razy	11 razy	7 razy
• Kule łokciowe dziecięce	0	0	0
• Kule pachowe	2 razy	2 razy	0
• Koncentratory tlenu	8 razy	5 razy	9 razy
• Nadstawki toaletowe	3 razy	3 razy	2 razy
• Trójnogi inwalidzkie	1 raz	4 razy	1 raz
• Wózki toaletowe	4 razy	11 razy	4 razy
• Podnośniki kąpielowe	2 razy	3 razy	3 razy
• Krzesła toaletowe	1 raz	8 razy	5razy
• Pionizatory dynamiczne	1 raz	0	1 raz

Tabela 38 Dane dotyczące wypożyczeń sprzętów rehabilitacyjnych w latach 2018-2020

Osoby, które chcą skorzystać z usług wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego mają możliwość wypożyczenia sprzętu na okres 6 miesięcy liczony od dnia zawarcia umowy, z możliwością dwukrotnego przedłużenia na okres również po 6 miesięcy po uprzednim przedłożeniu zaświadczenia lekarskiego wskazującego potrzebę dalszego korzystania z danego sprzętu rehabilitacyjnego oraz złożenia wniosku.

Wypożyczający w trakcie korzystania ze sprzętu ma również możliwości wypożyczenia innego rodzaju sprzętu.

Pracownicy zatrudnieni do obsługi wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego (w tym rehabilitant) szkolą osoby wypożyczające sprzęt rehabilitacyjny w zakresie jego użytkowania i konserwacji. W razie potrzeby pracownicy dojeżdżają do wypożyczającego w celu złożenia i uruchomienia sprzętu rehabilitacyjnego np. łóżka rehabilitacyjnego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie odpowiedzialne jest za przygotowanie, realizację oraz sprawozdawczość w zakresie programów tj.:

- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej.

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE

W RAWIE MAZOWIECKIEJ

ul. Kościuszki 5

96-200 Rawa Mazowiecka

tel. 46 814 57 60

e-mail: pcpr@powiatrawski.pl

WYPOŻYCZALNIA SPRZĘTU REHABILITACYJNEGO

ul. Kościuszki 5

96-200 Rawa Mazowiecka

tel. 46 814 57 60

4.3. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rawie Mazowieckiej został powołany z dniem 21.06.1998r. przez Starostę Rawskiego i zajmuje się wydawaniem orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, a także legitymacji i kart parkingowych. PZON obejmuje swoimi działaniami mieszkańców powiatu rawskiego.

Decyzję o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wydają odpowiednio przeszkoleni członkowie składów orzekających powołani przez Starostę Rawskiego.

Według stanu na dzień 31.12.2020r. powołanych było:

- a) 12 lekarzy – przewodniczących składów orzekających, w tym:
  - 4 - lekarzy internistów,
  - 2 – chirurgów,
  - 1 – laryngolog,
  - 3 – pediatrów,
  - 1 – psychiatra,
- b) 8 członków składów orzekających, w tym:
  - pracownik socjalny - 3 osoby,
  - doradca zawodowy – 2 osoby,
  - pedagog – 1 osoba,
  - psycholog – 2 osoby.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności	99	108	99
Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności	679	672	567
Liczba wydanych legitymacji	110	101	64
Liczba wydanych kart parkingowych	59	91	79

Tabela 39 Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności, orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, legitymacji oraz kart parkingowych w latach 2018-2020

POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

w Rawie Mazowieckiej

ul. Kościuszki 5

96-200 Rawa Mazowiecka

tel. 46 814 53 04

e-mail: zoon@powiatrawski.pl

4.4. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej w powiecie rawskim na podstawie Zarządzenia Starosty Rawskiego Nr 34/2011 z dnia 17.10.2011r., jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej. Zgodnie z art. 76 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w PCPR utworzono zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej.

Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej dokłada wszelkich starań, aby realizować założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r., przedstawia Staroście oraz Radzie Powiatu coroczne sprawozdanie z efektów pracy Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

	2018	2019	2020
Liczba zatrudnionych Koordynatorów Rodzinnej Pieczy Zastępczej (wg stanu na dzień 31.12 danego roku)	3	3	3

Tabela 40 Stan zatrudniania Koordynatorów Rodzinnej Pieczy Zastępczej w latach 2018-2020

Od 2023 roku na terenie powiatu rawskiego funkcjonują dwie placówki opiekuńczo - wychowawcze typu socjalizacyjnego tj: Dom Dziecka w Rawie Mazowieckiej z liczbą miejsc 14 i Dom Dziecka nad Rawką z liczbą miejsc 12. Są to placówki opieki całodobowej dla dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 18 lat.

Do pracy z wychowankami zatrudnieni są pedagodzy, psycholog, pracownik socjalny oraz wychowawcy.

ORGANIZATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

ul. Kościuszki 5

96-200 Rawa Mazowiecka

tel: 46 814 57 60

e-mail: pcpr@powiatrawski.pl

DOM DZIECKA

ul. Łowicka 15/1

96-200 Rawa Mazowiecka

tel: 46 814 35 68

e-mail: domdzieckarawa@wp.pl

DOM DZIECKA NAD RAWKĄ

ul. Łowicka 15/2

96-200 Rawa Mazowiecka

tel: 46 814 59 66

e-mail: domdzieckarawa@wp.pl

4.5. Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej

Zadania Powiatowego Urzędu Pracy w Rawie Mazowieckiej w zakresie rynku pracy

Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej swoimi działaniami obejmuje teren Powiatu Rawskiego. Realizując zadania ustawowe, współdziała z samorządem gminnym, powiatowym i wojewódzkim, a także z instytucjami rynku pracy, w szczególności z Ochotniczymi Hufcami Pracy, agencjami zatrudnienia, publicznymi służbami zatrudnienia, instytucjami szkoleniowymi oraz partnerami społecznymi.

1. Zadania realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w okresie do 31 maja 2025r.

Do dnia 31 maja 2025 r. Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej realizował zadania określone w ustawie z dnia **20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy**, w tym w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- 2) pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy oraz udzielanie informacji o możliwościach i zakresie pomocy określonej w ustawie;
- 3) udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe;
- 4) udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe;
- 5) kierowanie bezrobotnych do realizatora działań aktywizacyjnych, któremu marszałek województwa zlecił wykonanie działań aktywizacyjnych;
- 6) realizacja zadań związanych z KFS, w szczególności udzielanie pomocy pracodawcom poprzez finansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców;
- 7) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 8) inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy;
- 9) inicjowanie, organizowanie i finansowanie szkoleń i przygotowania zawodowego dorosłych;

- 10) opracowywanie badań, analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy
na potrzeby powiatowej rady rynku pracy oraz organów zatrudnienia;
- 11) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązywanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 12) współdziałanie z powiatowymi radami rynku pracy w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystywania środków Funduszu Pracy;
- 13) współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy i informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach, organizacji robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych, realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w art. 62a, oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie przepisów o zatrudnieniu;
- 14) współpraca z wojewódzkimi urzędami pracy w zakresie świadczenia podstawowych usług rynku pracy, w tym w opracowywaniu i aktualizacji informacji zawodowych;
- 15) przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia;
- 16) wydawanie decyzji o uznaniu i odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów, a także w razie konieczności decyzji o obowiązku zwrotu świadczeń nienależnie pobranych;
- 17) opracowywanie i realizowanie indywidualnych planów działania;
- 18) realizowanie projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy;
- 19) inicjowanie i realizowanie badań i analiz wykorzystywanych w działaniach prowadzonych przez urzędy pracy;
- 20) organizacja i realizowanie programów specjalnych;
- 21) realizowanie programów regionalnych na podstawie porozumienia zawartego z wojewódzkim urzędem pracy;
- 22) przetwarzanie informacji o bezrobotnych, poszukujących pracy i cudzoziemcach zamierzających wykonywać lub wykonujących prace na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 23) współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie tworzenia rejestru centralnego,
- 24) inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych.

2. Zadania realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w okresie od 1 czerwca 2025r.

Od dnia 1 czerwca 2025 r. zadania Powiatu Rawskiego w zakresie aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej, działając na podstawie **ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia**.

W ramach realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (art. 38 ust. 1 pkt 5 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia) urząd prowadzi działania, obejmujące m.in.:

- 1) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy oraz wypłatę zasiłków, stypendiów i innych świadczeń z tytułu bezrobocia;
- 2) realizację pośrednictwa pracy oraz poradnictwa zawodowego;
- 3) udzielanie form pomocy ukierunkowanych na podnoszenie, uzupełnianie lub zmianę kwalifikacji zawodowych, zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy;

- 4) udzielanie form pomocy wspierających podjęcie, utrzymanie lub powrót do zatrudnienia, w tym staży, zatrudnienia subsydiowanego oraz samozatrudnienia;
- 5) realizację form pomocy na rzecz aktywności zawodowej osób z grup priorytetowych (art. 69 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia), czyli osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 6) kontrolę prawidłowości realizowanych form wsparcia;
- 7) udzielanie informacji o dostępnych formach pomocy i możliwościach ich wykorzystania;
- 8) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć zmierzających do złagodzenia skutków zwolnień grupowych;
- 9) współpracę z partnerami rynku pracy: gminami, instytucjami rynku pracy, podmiotami ekonomii społecznej, organizacjami pozarządowymi, pracodawcami, jednostkami pomocy społecznej i placówkami oświatowymi – w zakresie aktywizacji zawodowej, ofert pracy, programów aktywizacyjnych, uczenia się przez całe życie i świadczenia form pomocy ustawowej, itp.;
- 10) realizację zadań wynikających z krajowych i międzynarodowych systemów zabezpieczenia społecznego oraz działań sieci EURES;
- 11) realizację zadań związanych z Krajowym Funduszem Szkoleniowym, w szczególności udzielanie pomocy pracodawcom poprzez finansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców;
- 12) opracowywanie i realizowanie programów finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy;
- 13) inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych;
- 14) realizowanie programów regionalnych na podstawie porozumienia zawartego z Wojewódzkim Urzędem Pracy;
- 15) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu identyfikację, dotarcie z informacją o możliwościach skorzystania z form pomocy oraz zmotywowanie do aktywności zawodowej osób niezarejestrowanych, w tym biernych zawodowo, samodzielnie lub we współpracy z podmiotami ekonomii społecznej, jednostkami pomocy społecznej, szkołami oraz uczelniami;
- 16) realizowanie projektów w zakresie aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy, wynikających z programów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) i Funduszu Pracy;
- 17) współpracę z ministrem właściwym do spraw pracy oraz innymi organami publicznych służb zatrudnienia w zakresie prowadzenia i aktualizacji zbiorów danych oraz rejestrowanie w systemach teleinformatycznych działań podejmowanych wobec osób bezrobotnych, poszukujących pracy, niezarejestrowanych i biernych zawodowo;
- 18) realizowanie Planu Rozwoju Publicznych Służb Zatrudnienia.

Efekty realizacji działań.

Realizacja powyższych zadań przez Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej przyczynia się do zwiększenia aktywności zawodowej mieszkańców Powiatu Rawskiego, ograniczenia bezrobocia oraz zmniejszenia ryzyka wykluczenia społecznego.

POWIATOWY URZĄD PRACY

ul. 1-go Maja 1A

96-200 Rawa Mazowiecka

tel.: 46 814 40 41

tel.: 46 814 45 18

e-mail: lorm@praca.gov.pl

adres do e-Doręczeń: AE:PL-45944-46704-FWTVU-22

4.6. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztat jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztat nie jest placówką samodzielną, ale stanowi część większej struktury organizacyjnej wyposażonej w osobowość prawną lub posiadającej zdolność do czynności prawnych. Warsztat jest placówką pobytu dziennego.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Rawie Mazowieckiej prowadzony jest przez Samorządowe Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Rawskiej. Działalność warsztatu prowadzona jest od 27 grudnia 2006 r. Warsztat ma siedzibę w Rawie Mazowieckiej, przy ul. Zwolińskiego 14A.

Od 2025 roku uczestnikami Warsztatu jest 40 dorosłych osób z niepełnosprawnościami, posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawierające wskazania do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Kobiety	25	25	25
Mężczyźni	10	10	10
Razem	35	35	35

Tabela 41 Liczba uczestników WZT w latach 2018-2020 z podziałem na płeć

Warsztat posiada wykwalifikowaną kadrę – instruktorów terapii zajęciowej, rehabilitanta, psychologa.

Obecnie w Warsztacie zajęcia terapeutyczne prowadzone są w 8 pracowniach:

- pracownia multimedialna,
- pracownia przygotowania zawodowego,
- pracownia rękodzieła artystycznego,
- pracownia gospodarstwa domowego,
- pracownia edukacyjna
- pracownia życia codziennego i urody,
- pracownia majsterkowicza,
- pracownia porządkowa.

Prace wykonywane podczas zajęć w pracowniach często prezentowane są na kiermaszach, aukcjach. Dochód uzyskiwany ze zbiórek przeznaczany jest na potrzeby uczestników związane z integracją.

Osoby z niepełnosprawnością przebywające w Warsztacie, oprócz codziennych zajęć w pracowniach, wyjeżdżają na wycieczki oraz uczestniczą w zawodach sportowych i imprezach okolicznościowych.

Osoby z niepełnosprawnością mieszkające poza Rawą Mazowiecką oraz te z terenu miasta, które muszą być dowożone, korzystają ze specjalnie do tego celu przystosowanego środka transportu.

Środki pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych stanowią 90% kosztów działalności Warsztatu, natomiast 10% stanowi wkład własny – są to Środki Powiatu Rawskiego. Wysokość dofinansowania Warsztatu w latach 2018 – 2020 przedstawia poniższa tabela:

	2018	2019	2020
dofinansowanie ze środków PFRON	580 860	633 360	717 360
środki Powiatu Rawskiego	64 540	70 374	79 707
łącznie	645 400	703 734	797 067

Tabela 42 Wysokość dofinansowania w latach 2018- 2020

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

ul. Zwolińskiego 14A

96-200 Rawa Mazowiecka

tel.: 728 953 387

e-mail: wzrawa@o2.pl

4.7. Środowiskowy Dom Samopomocy

Celem Środowiskowego Domu Samopomocy w Białej Rawskiej jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnienie społecznie aktywnej roli, umożliwienie integracji ze środowiskiem oraz indywidualny rozwój umiejętności, uzdolnień, nauka samodzielności i samoobsługi, zaspokojenie potrzeb bytowych, edukacyjnych i zdrowotnych. Ponadto celem działalności jest to, aby podopieczni poczuli się ważnymi i pełnowartościowymi ludźmi. Poprzez szeroką gamę prowadzonych terapii pragną podnieść poziom umiejętności, odnaleźć mocne strony i ukryte zdolności. Poprzez bogate życie kulturalne jakie jest prowadzone w środowisku lokalnym i nie tylko, biorąc udział w licznych konkursach, wystawach, festynach, wycieczkach itp. chcą poprawić wizerunek osoby niepełnosprawnej w lokalnym środowisku. Ich celem jest również ścisła współpraca z rodzicami i opiekunami podopiecznych, którym pracownicy zawsze służą cennymi radami i pomocą.

Bardzo ważną rolę w realizowaniu celów Domu odgrywa wysoko wykwalifikowana kadra.

W ŚDS pracują: instruktorzy terapii zajęciowej, opiekun, księgowa, kierowca.

W Środowiskowym Domu Samopomocy panuje rodzinna atmosfera, którą tworzą pracownicy wraz z podopiecznymi. Zarówno kadra jak i placówka przygotowani są do pracy z osobami niepełnosprawnymi w różnym wieku.

W placówce przygotowane są pracownie terapeutyczne m.in.:

- pracownia plastyczno-techniczna,
- pracownia informatyczno-artystyczna,
- pracownia aktywności ruchowej,
- pracownia kulinarna,
- pracownia fizjoterapeutyczna,
- psycholog.

Każdy uczestnik ma indywidualnie opracowany plan aktywizująco- wspierający.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY

ul. Mickiewicza 25

96-230 Biała Rawska

tel.: 46 815 93 81

e-mail: terapeuci@sdsbr.pl

4.8. Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne w Rawie Mazowieckiej

Centrum Opiekuńczo- Mieszkalne w Rawie Mazowieckiej jest jednostką budżetową Miasta Rawa Mazowiecka. Jego działalność finansowana jest ze środków Funduszu Solidarnościowego. Centrum Mieści się w nowo wybudowanym budynku piętrowym. Powierzchnia użytkowa budynku to 565,70 m². Obiekt jest pozbawiony barier architektonicznych i w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Centrum Opiekuńczo- Mieszkalne w Rawie Mazowieckiej jest ośrodkiem wsparcia, świadczącym usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dorosłym osobom z niepełnosprawnością ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności z terenu Miasta Rawa Mazowiecka realizowanych w ramach pobytu dziennego i całodobowego. Centrum zapewnia:

- 11 miejsc dla mieszkańców, korzystających z zakresu usług pobytu dziennego od poniedziałku do niedzieli, przez 8 godzin dziennie,
- 9 miejsc dla mieszkańców korzystających z zakresu usług pobytu całodobowego od poniedziałku do niedzieli.

Celem Centrum jest wspieranie dorosłych osób z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i znacznym poprzez:

- umożliwienie warunków do niezależnego, samodzielnego i godnego funkcjonowania na miarę ich możliwości i potrzeb,
- poprawę jakości ich życia w środowisku lokalnym, włączenie do życia społeczności lokalnych,
- zapewnienie opieki i pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości osób, wynikających z ich wieku i stanu zdrowia,
- odciążenie faktycznych opiekunów osób niepełnosprawnych,
- wzmocnienie dotychczasowego systemu wsparcia poprzez rozszerzenie usług dla dorosłych osób niepełnosprawnych z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności.

Z usług Centrum Opiekuńczo- Mieszkalne w Rawie Mazowieckiej mogą skorzystać dorosłe osoby z niepełnosprawnością, mieszkańcy Miasta Rawa Mazowiecka, legitymujące się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności i niekorzystające z form wsparcia w innych ośrodkach.

CENTUM OPIEKUŃCZO - MIESZKALNE

ul. Kolejowa 2

96-200 Rawa Mazowiecka

tel. administracja: 885 557 902

tel. opiekunowie: 885 557 901

e-mail: administracja@comrawa.pl

4.9. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe to podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej), które działają z własnej inicjatywy na rzecz wybranego interesu publicznego, a nie dla osiągnięcia zysku.

Na terenie powiatu rawskiego funkcjonuje wiele stowarzyszeń i organizacji, które udzielają pomocy i wsparcia emerytom i rencistom, osobom z niepełnosprawnością, dzieciom i młodzieży, a także osobom dotkniętym uzależnieniem czy przemocą, tj.:

- 1) Biański Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- 2) Fundacja „Obudźmy Nadzieję”,
- 3) Fundacja Pomocna Dłoń w Babsku,
- 4) Oddział terenowy PCK w Rawie Mazowieckiej
- 5) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Rawie Mazowieckiej,
- 6) Polski Związek Niewidomych Koło w Rawie Mazowieckiej,
- 7) Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Powiatowe w Rawie Mazowieckiej,
- 8) Rawskie Stowarzyszenie Abstynenckie „Szansa”,
- 9) Rawskie Stowarzyszenie Amazonek,
- 10) Stowarzyszenie „Pogotowie Rodzinne im. Jolanty Fadeckiej”,
- 11) Stowarzyszenie Hospicjum w Rawie Mazowieckiej,
- 12) Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży Zagrożonej Niedostosowaniem i Wykluczeniem Społecznym MOSIK,
- 13) Stowarzyszenie Przymierze Rodzin, Terenowy Ośrodek przy Parafii NPNMP w Rawie Mazowieckiej,
- 14) Stowarzyszenie Rawski Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- 15) Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Dobro Dzieci”,
- 16) Stowarzyszenie Rodzin Wielodzietnych „Nasze Dzieci”,
- 17) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Powiatowy w Rawie Mazowieckiej,

4.10. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich

PROJEKT – „CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH DLA POWIATU RAWSKIEGO”

Powiat Rawski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej realizował projekt „Centrum Usług Społecznych dla powiatu rawskiego” nr RPLD.09.02.01-10-A0007/17 w ramach Poddziałania IX.2.1 Usługi społeczne i zdrowotne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 w partnerstwie z Gminą Biała Rawska, Gminą Cielądz, Gminą Rawa Mazowiecka, Fundacją Obudźmy Nadzieję i Stowarzyszeniem Rawski Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Celem projektu było zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych poprzez utworzenie i prowadzenie na terenie powiatu rawskiego w okresie od 01.10.2017r. do 29.12.2020r. 185 miejsc świadczenia usług społecznych w formie: mieszkań wspomaganych dla mieszkańców gminy Cielądz, usług opiekuńczych dla mieszkańców Gminy Biała Rawska, klubu Seniora dla mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka oraz dla mieszkańców powiatu rawskiego wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego prowadzonej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej, Klubu Seniora i Domu Dziennego Pobytu.

Wysokość dofinansowania z Funduszy Europejskich wynosiła: 3.592.615,75 złotych.

Wartość projektu wynosiła 4.105.527,92 złotych.

PROJEKT – „CUŚ DOBREGO!”

Od lipca 2020r. Powiat Rawski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej realizował projekt pn. „CUŚ DOBREGO!” w partnerstwie z Gminą Regnów, Gminą

Biała Rawska, Miastem Rawa Mazowiecka, Gminą Rawa Mazowiecka, Fundacją Obudźmy Nadzieję oraz SPZOZ Szpitalem Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej.

Celem projektu było zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych poprzez utworzenie i prowadzenie na terenie powiatu rawskiego w okresie od 01.07.2020r. do 30.06.2023r. 105 miejsc świadczenia usług społecznych.

Projekt był kontynuacją poprzednio realizowanego projektu w powiecie rawskim.

Usługi społeczne były realizowane w formie usług opiekuńczych dla mieszkańców Gminy Regnów, Gminy Biała Rawska i Miasta Rawa Mazowiecka, specjalistycznych usług opiekuńczych i asystenta rodziny dla mieszkańców Gminy Biała Rawska, Klubu Seniora dla mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka oraz prowadzenia domu dziennego pobytu, wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i wsparcia dzieci z rodzin zastępczych i osób z ich otoczenia z terenu powiatu rawskiego.

Usługi zdrowotne były realizowane przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital św. Ducha w Rawie Mazowieckiej w formie sprawowania opieki długoterminowej i organizacji teleopieki dla mieszkańców powiatu rawskiego.

W ramach zadań realizowanych w projekcie przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej od stycznia 2021r. była prowadzona wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego dla mieszkańców powiatu rawskiego.

Ponadto wsparciem objęte były 34 osoby umieszczone w pieczy zastępczej oraz 40 osób z otoczenia istniejących rodzin zastępczych powiatu rawskiego oraz zatrudnionych było trzech koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W każdym roku były organizowane szkolenia dla rodzin zastępczych, tematyka szkoleń obejmowała: kompetencje wychowawcze, umiejętności radzenia sobie w sytuacji trudnej dziecka, dorastanie dziecka, wpływ środowiska na rozwój dziecka. W ramach wspierania dzieci z rodzin zastępczych były przeprowadzane indywidualne korepetycje z matematyki i języka obcego. Organizowane były grupowe zajęcia rozwijające kompetencje społeczne dla dzieci z rodzin zastępczych oraz w każdym roku były organizowane wyjazdy terapeutyczne dla dzieci i opiekunów rodzin zastępczych.

Wysokość dofinansowania z Funduszy Europejskich wynosiło: 11.090.726,51 złotych.

Wartość projektu wynosiło 13.047.757,68 złotych.

PROJEKT – „WSPARCIE DZIECI UMIESZCZONYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ W OKRESIE EPIDEMII COVID-19”

Powiat Rawski realizował projekt pn. „Wsparcie dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 – Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym, PI 9iv: Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Celem projektu było zapobieganie i ograniczanie negatywnych skutków epidemii w obszarze pieczy zastępczej poprzez wzmocnienie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, w zakresie bezpiecznej realizacji zadań tych podmiotów w okresie epidemii.

Celem szczegółowym projektu było wsparcie dzieci, rodziców zastępczych i pracowników rodzinnych oraz instytucjonalnych podmiotów pieczy zastępczej w sytuacji zagrożenia epidemią choroby COVID-19 poprzez:

- zakup wyposażenia na cele realizowania zadań w trybie zdalnego nauczania (w tym zakup laptopów, komputerów stacjonarnych, oprogramowania i sprzętu audiowizualnego oraz oprogramowania dla osób z niepełnosprawnością),
- zakup środków ochrony indywidualnej i wyposażenia do bezpośredniej walki z epidemią (w tym zakup środków ochrony indywidualnej maseczek, rękawiczek, zakup środków dezynfekcyjnych),
- zakup wyposażenia do organizacji miejsc kwarantanny/izolacji dla dzieci z pieczy zastępczej.

Projekt był finansowany z Budżetu Państwa oraz Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020. W ramach projektu zakupionych było 57 sztuk komputerów przenośnych typu laptop wraz z oprogramowaniem oraz słuchawkami z mikrofonem, telewizor, projektor, urządzenie wielofunkcyjne, 2 skanery, 4 oprogramowania dla dzieci z niepełnosprawnością. Ponadto zakupione były maseczki, rękawiczki oraz płyny dezynfekcyjne. Zarówno sprzęt jak i środki ochrony indywidualnej zostały przekazane rodzinom zastępczym z terenu Powiatu Rawskiego oraz dla Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej. Powiat Rawski otrzymał dofinansowanie na realizację Projektu w wysokości 192 600,00 zł, tym ze środków europejskich w kwocie 162 323,28 zł oraz ze środków dofinansowania w formie współfinansowania krajowego w kwocie 30276,72zł

Liderem projektu było Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

PROJEKT – CUŚ DOREGO 2

Powiat Rawski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej jako Lider realizuje projekt pn. CUŚ DOBREGO 2 w partnerstwie z Miastem Rawa Mazowiecka/Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, Gminą Rawa Mazowiecka/Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, Gminą Regnów/ Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Regnowie, Gminą Sadkowice/Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Sadkowicach, Gminą Miejską Białą Rawska/ Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej, Fundacja Obudźmy Nadzieję. Projekt dofinansowany jest z Funduszy Europejskich.

Celem głównym projektu jest zwiększenie dostępności do równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług społecznych przez utworzenie i utrzymania na terenie Powiatu Rawskiego od 01.12.2023r. do 30.04.2027r. 126 miejsc świadczeni usług społecznych dla 150 osób (120K, 30M), w tym 40 osób z niepełnosprawnością (32K, 8M).

Grupy docelowe:

Wsparciem w ramach projektu objęte zostaną osoby uczące się/pracujące i/lub zamieszkujące na obszarze województwa łódzkiego w rozumieniu przepisów Kodeksu Cywilnego, a konkretnie: osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym z powodu wieku, stanu zdrowia, niepełnosprawności), dalej OWW, osoby narażone na umieszczenie w instytucjach całodobowych, kadra podmiotów świadczących usługi w społeczności lokalnej.

Realizacja projektu: 01.12.2023r. – 30.04.2027r.

Dofinansowanie z Funduszy Europejskich: 15 629 015,93 zł

Wartość projektu: 18 387 077,56 zł

Zadania realizowane w ramach projektu:

Zadanie 1. Klub Seniora gm. Sadkowice

Zadanie 2. Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne – gm. Sadkowice

Zadanie 3. Usługi opiekuńcze – gm. Regnów

Zadanie 4. Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne – gm. Biała Rawska

Zadanie 5. Usługi sąsiedzkie - gm. Biała Rawska

Zadanie 6. Dom Dziennego Pobytu w Przewodowicach – Fundacja „Obudźmy Nadzieję”

Zadanie 7. Dom Dziennego Pobytu w Rawie Mazowieckiej – Fundacja „Obudźmy Nadzieję”

Zadanie 8. Usługi opiekuńcze – m. Rawa Mazowiecka

Zadanie 9. Usługi sąsiedzkie – m. Rawa Mazowiecka

Zadanie 10. Klub Seniora – gm. Rawa Mazowiecka

Zadanie 11. Usługi asystenta osoby z niepełnosprawnością wraz z wypożyczalnią sprzętu rehabilitacyjnego - PCPR

W ramach projektu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej realizuje zadanie 11, które polega na objęciu usługą asystenta osoby z niepełnosprawnością dla mieszkańców terenu powiatu rawskiego wraz ze wsparciem towarzyszącym w formie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego dla uczestników projektu.

Rekrutacja do asystentury prowadzona jest w sposób ciągły, nieprzerwany. Zgłoszenia przyjmowane i rozpatrywane są na bieżąco.

Ponadto uczestnicy projektu mogą skorzystać z usług wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.

Usługi **asystenta osoby z niepełnosprawnością** polegają na asystowaniu, wspieraniu osoby wymagającej wsparcia w codziennych czynnościach takich jak: przemieszczanie się poza domem środkami komunikacji publicznej, wizyta w urzędzie, u lekarza, w sklepie. Asystent pomoże w zrobieniu zakupów, napisać pismo do urzędu – przy założeniu że osoba wymagająca wsparcia będzie czynnie uczestniczyć w wykonaniu czynności.

Do zakresu usług nie wchodzi czynności medyczne, usługi opiekuńcze np.: rehabilitacja, pielęgnacja zalecona przez lekarza oraz czynności higieniczne.

4.11. System oświaty

System oświaty w Polsce – ustanowiona przez państwo polskie struktura organizacyjna oświaty zapewniająca w szczególności realizację prawa do nauki poprzez kształcenie, wychowanie i opiekę. Obejmuje publiczne i niepubliczne żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe, policealne, artystyczne oraz szkoły specjalne i placówki oświatowo-wychowawcze oraz opiekuńcze. Do systemu oświaty nie zalicza się szkół wyższych.

Funkcjonowanie systemu oświaty jest oparte na czynnościach wykonywanych przez nauczycieli i innych pracowników zatrudnionych w jednostkach oświatowych. Nauczyciele mają obowiązek podnoszenia kwalifikacji w ramach systemu awansu zawodowego nauczycieli.

Zasady finansowania polskiego systemu oświaty reguluje Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2014 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 1977). W Polsce subwencja oświatowa uzależniona jest od liczby uczniów przeliczeniowych otrzymanej przez zastosowanie zróżnicowanych wag dla wybranych kategorii uczniów, typów i rodzajów szkół oraz wskaźnika korygującego, uwzględniającego stopnie awansu zawodowego nauczycieli.

Jednostki organizacyjne dzieli się na szkoły i placówki oświatowe. Jeżeli nie określono typu szkoły, dane przepisy dotyczą wszystkich rodzajów szkół i przedszkoli. Szkoły i placówki prowadzone przez

jeden podmiot mogą tworzyć zespoły, w szczególności mogą to być zespoły szkół, zespoły placówek oraz zespoły szkół i placówek.

Roczne (semestralne – dotyczy szkół dla dorosłych) oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych, począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, ustala się w stopniach według następującej skali:

- celujący – 6,
- bardzo dobry – 5,
- dobry – 4,
- dostateczny – 3,
- dopuszczający – 2,
- niedostateczny – 1.

Roczne oceny klasyfikacyjne z zachowania to: wzorowe, bardzo dobre, dobre, poprawne, nieodpowiednie i naganne. W klasach I – III szkoły podstawowej obowiązuje opisowa ocena klasyfikacyjna. Ocenianie bieżące w ciągu roku oraz oceny śródroczne określa statut szkoły.

Żłobki

Żłobek - zakład opiekuńczo-wychowawczy dla dzieci w wieku od 20 tygodni do około trzech lat, których rodzice lub opiekunowie pracują poza domem. Żłobek zapewnia dzieciom żywienie, zabiegi pielęgnacyjno-zdrowotne, opiekę wychowawczą oraz niekiedy zajęcia edukacyjne (m.in. języki obce, basen, rytmika).

Działalność żłobków w Polsce reguluje ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Żłobki mają wspierać rodziców w opiece i wychowaniu dzieci, ale przede wszystkim zapewniać dziecku możliwość uczenia się poprzez zabawę oraz opiekę w czasie, gdy rodzice nie mogą jej sprawować osobiście np. w czasie, gdy są w pracy. Co ważne, żłobek zapewnia dzieciom opiekę w warunkach jak najbardziej zbliżonych do warunków domowych, a więc ma w nim być bezpiecznie i przytulnie. Dzięki temu dziecko może czuć się komfortowo, a odpowiednio przygotowana kadra pomoże mu się szybciej rozwijać - zdobywa nowe umiejętności społeczne, takie jak praca w grupie, nawiązywanie relacji z innymi dziećmi, ale także uczy się samodzielnej zabawy.

Na terenie powiatu rawskiego funkcjonuje 1 żłobek publiczny oraz 1 żłobek niepubliczny.

Żłobek Miejski z Oddziałami Integracyjnymi „TUPTUŚ”

ul. Murarska 1

96-200 Rawa Mazowiecka

tel: 695 777 104

Żłobek „Bialskie Smyki”

ul. Mickiewicza 38

96-230 Biała Rawska

tel: 46 815 94 26

Niepubliczny Żłobek „Happy Kids”

ul. Tomaszowska 69D

96-200 Rawa mazowiecka

tel: 508 240 882

Żłobek Kreatorek

ul. Mszczonowska 3

96- 200 Rawa Mazowiecka

tel: 883 235 343

Wychowanie przedszkolne

Do przedszkola uczęszczają dzieci w wieku od trzeciego do szóstego roku życia, a w szczególnych przypadkach po ukończeniu 2,5 roku. Dzieci 6-letnie są objęte obowiązkowym wychowaniem przedszkolnym (zerówka). Wychowanie przedszkolne może odbywać się w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz w punktach przedszkolnych i zespołach wychowania przedszkolnego. Ostatnie dwie formy wychowania przedszkolnego przeznaczone są dla niewielkich grup dzieci, a wymagania dotyczące organizacji są mniej wymagające niż w przedszkolach.

Na terenie powiatu rawskiego funkcjonuje 7 przedszkoli publicznych oraz 4 przedszkola niepubliczne, tj:

PUBLICZNE

- 1) Przedszkole Miejskie nr 1 „Tęczowa Jedyneczka”
ul. Kilińskiego 2
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 37 32**
- 2) Przedszkole Miejskie nr 2 „Niezapominajka”
ul. Zamkowa Wola 5
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 47 34**
- 3) Przedszkole Miejskie nr 3 „Bajkowy Zakątek”
ul. Solidarności 3B
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 42 02**
- 4) Oddziały przedszkolne w Boguszycach
Garłów 12
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 24 88**
- 5) Oddziały przedszkolne w Pukinnie
Pukinin 39
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 20 67**
- 6) Oddziały przedszkolny w Kurzeszynie
Nowy Kurzeszyn 12
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 13 23**
- 7) Oddziały przedszkolne Starej Wojskiej
Stara Wojska 30B
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 18 93**
- 8) Oddziały przedszkolne w Konopnicy
Konopnica 76
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 36 13**
- 9) Przedszkole w Białej Rawskiej
ul. Mickiewicza 38
96-230 Biała Rawska
tel: 46 815 94 26**

10) Oddział przedszkolny w Lesiewie
Wólka Lesiewska 21
96-230 Biała Rawska
tel: 46 815 09 11

11) Oddział przedszkolny w Babsku
ul. Lipowa 12
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 815 02 23

12) Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Trębaczewie
Trębaczew 30
96-208 Lubania
tel: 46 815 66 33

13) Przedszkole w Zespole Szkół w Sadkowicach
Sadkowice 128
96-206 Sadkowice
tel: 46 815 61 68

NIEPUBLICZNE

14) Dwujęzyczne Przedszkole Niepubliczne „Happy Kids”
ul. Tomaszowska 69D
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 508 240 882

15) Małe Niepubliczne Przedszkole „Słoneczny Domek”
1) ul. Jana Sobieskiego 47
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 815 10 39

16) Niepubliczne Przedszkole Wesoła Kraina
ul. Reymonta 7a/15
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 516 129 894

17) Niepubliczne Przedszkole Plastyczne EKOgroszki
ul. Wyzwolenia 10
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 603 043 621

Szkoły podstawowe

Ośmioletnia szkoła elementarna, zwana szkoła podstawową podzielona jest na dwa etapy: klasy I–III i IV–VIII.

Na pierwszym etapie – w klasach I–III przeznaczona dla dzieci w wieku 7–9 lat – realizowana jest edukacja wczesnoszkolna. Główna część zajęć odbywają się łącznie i jest zwana edukacją zintegrowaną, jej prowadzenie powierza się jednemu nauczycielowi, który jest też wychowawcą oddziału. W programie nauczania z nauczania zintegrowanego wydzielono naukę języka obcego, edukację muzyczną, edukację plastyczną, wychowanie fizyczne i zajęcia komputerowe. Zajęcia te może prowadzić nauczyciel uprawniony do nauczania wczesnoszkolnego albo nauczyciel z uprawnieniami do nauczania wybranych przedmiotów. Na tym etapie nauczyciel nie musi przestrzegać lekcyjnego czasu pracy, tj. dzielić czasu pracy uczniów na 45-minutowe jednostki lekcyjne, tak jak to się robi w klasach wyższych. Uczniowie uczestniczą również w zajęciach religii lub etyki, chociaż te ostatnie – na skutek małej liczby chętnych – są rzadko organizowane w polskich

szkołach. O uczestnictwie dziecka w zajęciach religii decydują ich rodzice. Oprócz obowiązkowych zajęć lekcyjnych szkoła musi również zapewnić dzieciom pozalekcyjne zajęcia służące zarówno rozwijaniu talentów, jak i wyrównywaniu szans.

W klasach IV – VIII przeznaczonych dla dzieci w wieku 10–15 lat kształcenie odbywa się w ramach przedmiotów, których prowadzenie powierza się nauczycielom – specjalistom przedmiotowym, mającym uprawnienia do nauczania danego przedmiotu. Jeden z nauczycieli uczących dany oddział klasowy pełni funkcję wychowawcy.

Przedmioty obowiązkowe realizowane na tym etapie nazwano: język polski, język obcy nowożytny, drugi język nowożytny, matematyka, przyroda, biologia, geografia, fizyka, chemia, historia, muzyka, plastyka, technika, informatyka, wychowanie fizyczne, doradztwo zawodowe, wiedza o społeczeństwie, edukacja dla bezpieczeństwa.

Przedmiotami nieobowiązkowymi są: religia lub etyka (wybór uczestnictwa dziecka w zajęciach należy do rodziców) oraz wychowanie do życia w rodzinie.

Na koniec szkoły uczniowie przystępują do egzaminu, który jest jednakowy dla wszystkich uczniów. Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych otrzymują dostosowane arkusze i warunki pisania, mogą mieć wydłużony czas pisania egzaminu. Egzamin organizowany jest przez Centralną Komisję Egzaminacyjną. Wynik egzaminu nie ma wpływu na ukończenie szkoły podstawowej, ale przystąpienie do niego jest warunkiem ukończenia szkoły podstawowej. Wyniki egzaminu uzyskane przez ucznia brane są pod uwagę w rekrutacji do szkół ponadpodstawowych.

Szkoły podstawowe na terenie powiatu rawskiego to m. in.:

SZKOŁY PUBLICZNE

- 1) Szkoła Podstawowa Nr 1
ul. Kościuszki 19
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 35 32**
- 2) Szkoła Podstawowa Nr 2
ul. Miła 2
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 22 36**
- 3) Szkoła Podstawowa Nr 4
ul. Kazimierza Wielkiego 28
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 05 05**

- 4) Szkoła Podstawowa Specjalna SOSW w Zespole Szkół Specjalnych
ul. Przemysłowa 2
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 815 49 15**

- 5) Szkoła Podstawowa w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii
ul. Przemysłowa 2
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 815 49 15**

- 6) Szkoła Podstawowa w Boguszycach
Garłów 12
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 24 88**

- 7) Szkoła Podstawowa w Pukinnie**

- Pukinin 39**
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 20 67
- 8) Szkoła Podstawowa w Kurzeszynie**
Nowy Kurzeszyn 12
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 13 23
- 9) Szkoła Podstawowa w Starej Wojskiej**
Stara Wojska 30B
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 18 93
- 10) Szkoła Podstawowa w Konopnicy**
Konopnica 76
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 36 13
- 11) Szkoła Podstawowa im. Fryderyka Chopina w Babsku**
ul. Lipowa 12
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 815 02 23
- 12) Szkoła Podstawowa im. Jana Kochanowskiego w Białej Rawskiej**
ul. Mickiewicza 22
96-230 Biała Rawska
tel: 46 815 93 76
- 13) Szkoła Podstawowa im Bohaterów Powstania Warszawskiego w Błaziejewicach**
Błaziejewice 10a
96-230 Biała Rawska
tel: 46 815 95 27
- 14) Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II z Oddziałami Integracyjnymi w Lesiewie**
Wólka Lesiewska 21
96-230 Biała Rawska
Tel: 46 815 09 11
- 15) Szkoła Podstawowa im. Ks. Jerzego Popiełuszki w Chodnowie**
Chodnów 1
96-230 Biała Rawska
tel: 46 815 97 26
- 16) Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej**
Stara Wieś 17
96-230 Biała Rawska
tel: 46 815 93 23
- 17) Szkoła Podstawowa im. Ks. Kard. Stefana Wyszyńskiego w Pachach**
Pachy 25
96-230 Biała Rawska
tel: 46 815 94 68
- 18) Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Sadkowicach**
Sadkowice 128
96-206 Sadkowice
tel: 46 815 61 67
- 19) Szkoła Podstawowa w Lubani**

- Lubania 30**
96-208 Lubania
tel: 46 815 60 91
- 20) Szkoła Podstawowa w Kłopczyńcu**
Kłopczyń 17
96-208 Lubania
tel: 46 815 60 67
- 21) Szkoła Podstawowa w Trębaczewie**
Trębaczew 30
96-208 Trębaczew
tel: 46 815 66 33
- 22) Szkoła Podstawowa im. Ppłk. Franciszka Mientkiego w Cielądzu**
Cielądz 38
96-214 Cielądz
tel: 46 815 24 16
- 23) Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Sierzchowach**
Sierzchowy 59
96-214 Cielądz
tel: 46 815 24 88
- 24) Szkoła Podstawowa im. Władysława Ciasia w Regnowie**
Regnów 95
96-232 Regnów
tel: 46 813 16 70

SZKOŁY NIEPUBLICZNE

- 25) Szkoła Dobrej Edukacji**
Plac Józefa Piłsudskiego 9
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 725-174-779

Taka liczba placówek pozwala na zapewnienie edukacji na dobrym poziomie dzieciom zamieszkującym Powiat Rawski.

Szkoły ponadpodstawowe

Szkoła ponadpodstawowa to szkoła, którą uczeń może rozpocząć po skończeniu 8-klasowej szkoły podstawowej. Zakładanie i prowadzenie publicznych szkół ponadpodstawowych jest zadaniem własnym powiatu (miasta na prawach powiatu). W latach 1999–2017 szkoły te występowały pod nazwą szkół ponadgimnazjalnych i rekrutowały swoich uczniów spośród absolwentów gimnazjów. Przed 1999 określana jako szkoła średnia, będąca etapem nauczania po szkole podstawowej i przed szkołą wyższą.

Istnieją następujące rodzaje szkół ponadpodstawowych:

- licea ogólnokształcące, nauka trwa 4 lata, ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu maturalnego,
- Technika, nauka trwa 5 lat, ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu maturalnego, a zdanie egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe uzyskanie tytułu technika,
- szkoły branżowe I stopnia, dawne szkoły zasadnicze szkoły zawodowe,

Powiat Rawski jest organem prowadzącym dla:

- 1) Zespół Szkół Ogólnokształcących
w Rawie Mazowieckiej
ul. Kościuszki 20
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 37 45**
- 2) Zespół Szkół-Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej
w Rawie Mazowieckiej
ul. Zwolińskiego 46
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 815 41 41**
- 3) Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Władysława Stanisława Reymonta
w Rawie Mazowieckiej
ul. Reymonta 14
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 814 46 36**
- 4) Katolickie Publiczne Liceum Ogólnokształcące
im. Jana Pawła II
ul. Kazimierza Wielkiego 28
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 570 130 126**
- 5) Zespół Placówek Specjalnych
ul. Przemysłowa 2
96-200 Rawa Mazowiecka
tel: 46 815 49 15**
- 6) Zespół Szkół Ponadpodstawowych
w Białej Rawskiej
ul. Kolejowa 9
96-230 Biała Rawska
tel: 46 815 95 46**

Uzupełnieniem podstawowego toku nauki są:

- szkoły policealne, szkoły przyjmujące absolwentów liceów ogólnokształcących, ewentualnie techników. Prowadzą nauczanie przedmiotów zawodowych umożliwiając uzyskanie kwalifikacji zawodowych i tytułu technika,
- szkoły branżowe II stopnia, szkoły dla absolwentów branżowej szkoły I stopnia w zawodach, w których wyodrębniono kwalifikację wspólną dla zawodu nauczanego w branżowej szkole I i II stopnia,
- szkoły specjalne, przysposabiają do pracy uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim i umiarkowanym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

Wśród szkół będących uzupełnieniem podstawowego toku nauki są:

1) Szkoła Policealna dla Dorosłych w Rawie Mazowieckiej

ul. Zwolińskiego 10

96-200 Rawa Mazowiecka

tel: 46 814 53 80

2) Forum Policealne Szkoły Ekonomiczne i Logistyczne

ul. Kościuszki 20

96-200 Rawa Mazowiecka

tel: 46 814 21 11

3) Zespół Szkół Zaocznych WIED

Ul. Plac Wolności 3

96-200 Rawa Mazowiecka

Tel: 46 819 16 16

W Powiecie Rawskim funkcjonuje Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna zlokalizowana w Rawie Mazowieckiej. Jest publiczną placówką oświatową, działającą w formie jednostki budżetowej na terenie powiatu rawskiego. Poradnia udziela dzieciom (w wieku od urodzenia) i młodzieży, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunków kształcenia i zawodu. Udziela rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem.

Do zadań poradni należy w szczególności:

1. Diagnostowanie dzieci i młodzieży, które jest prowadzone w szczególności w celu określenia indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, wyjaśnienia mechanizmów ich funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu oraz wskazania sposobu rozwiązania tego problemu,
2. Udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej; pomoc psychologiczno- pedagogiczna udzielana bezpośrednio dzieciom i młodzieży oraz rodzicom polega w szczególności na:
  - prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin,
  - udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej,
  - udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych,
  - pomoc, której mowa wyżej jest prowadzona w szczególności w formie: indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży, terapii rodziny, grup wsparcia, prowadzenia mediacji, interwencji kryzysowej, warsztatów, porad i konsultacji, wykładów i prelekcji działalności informacyjno-szkoleniowej,
3. Realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcje przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych poprzez:
  - udzielanie nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych, specjalistom pomocy w rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, w tym w rozpoznawaniu ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się u uczniów klas I – III szkoły podstawowej, planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno- zawodowego, rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień uczniów,

- współpracę z przedszkolami, szkołami i placówkami w udzielaniu i organizowaniu przez przedszkola, szkoły i placówki pomocy psychologiczno- pedagogicznej oraz opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz indywidualnych programów zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci niepełnosprawnych,
- współpracę na pisemny wniosek dyrektora przedszkola, szkół lub placówki lub rodzica dziecka niepełnosprawnego albo pełnoletniego ucznia niepełnosprawnego, w określaniu niezbędnych warunków nauczania, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dziecka niepełnosprawnego albo pełnoletniego ucznia niepełnosprawnego,
- udzielanie nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych lub specjalistom pomocy w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
- podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży,
- prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli,
- udzielanie we współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli i bibliotekami pedagogicznymi, wsparcia merytorycznego nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych i specjalistom,
- zadania o których mowa wyżej są realizowane w szczególności w formie porad i konsultacji, udziału w spotkaniach odpowiednio nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych specjalistów, udziału w zebraniach rad pedagogicznych, warsztatów, grup wsparcia, wykładów i prelekcji, prowadzenia mediacji, interwencji kryzysowej, działalności informacyjno-szkoleniowej, organizowania i prowadzenia sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu doskonalenia swojej pracy, w szczególności poprzez wymianę doświadczeń.

4. Organizowanie i prowadzenie wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek, o których mowa, polega na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości pracy przedszkola, szkoły lub placówki w zakresie:

- wynikającym z kierunków realizacji przez kuratorów oświaty polityki oświatowej państwa, ustalanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz wprowadzanych zmian w systemie oświaty,
- wymagań stawianych wobec przedszkoli, szkół i placówek, których wypełnianie jest badane przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny w procesie ewaluacji zewnętrznej,
- realizacji podstaw programowych,
- rozpoznawania potrzeb dzieci i młodzieży oraz indywidualizacji procesu nauczania i wychowania,
- analizy wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego oraz wyników sprawdzianu i egzaminów oraz potrzeb zdiagnozowanych na podstawie analizy tych wyników i wniosków,
- innych potrzeb wskazanych przez przedszkole, szkołę lub placówkę,
- wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek obejmuje pomoc w diagnozowaniu, ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb, zaplanowanie form wspomagania i ich realizację, wspólna ocenę efektów i opracowanie wniosków z realizacji zaplanowanych form wspomagania.

Podstawowe zadania realizowane są przede wszystkim przez diagnozę i terapię psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną oraz diagnozę lekarską. Obejmują również konsultacje z nauczycielami, pedagogami szkolnymi, dyrektorami szkół, pracownikami sądu, policji, służby zdrowia, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, miejskiego i gminnych ośrodków pomocy społecznej, Powiatowym Zespołem do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. Równocześnie pracownicy Poradni przeprowadzają prelekcje, pogadanki, warsztaty dla nauczycieli, rodziców i uczniów na terenie szkół i placówek oświatowych.

V. Analiza SWOT problemów społecznych

Dokonana diagnoza problemów społecznych stanowi podstawę do opracowania analizy SWOT.

Prezentowana w tej części opracowania analiza pozwala na identyfikację mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką społeczną powiatu rawskiego w trakcie wdrażania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2028

Akronim pochodzi od angielskich wyrazów: **S** - strengths, **W** - weaknesses, **O** - opportunities, **T** - threats.

<p style="text-align: center;">S</p> <p style="text-align: center;">STRENGTHS (MOCNE STRONY)</p> <p>Wewnętrzne czynniki pozytywne, które należycie wykorzystane będą sprzyjać wzmocnieniu polityki społecznej powiatu rawskiego</p>	<p style="text-align: center;">W</p> <p style="text-align: center;">WEAKNESSES (SŁABE STRONY)</p> <p>Wewnętrzne czynniki negatywne, które w przypadku nie wyeliminowania lub zminimalizowania będą osłabiać politykę społeczną powiatu rawskiego</p>
<p style="text-align: center;">O</p> <p style="text-align: center;">OPPORTUNITIES (SZANSE W OTOCZENIU)</p> <p>Zewnętrzne czynniki pozytywne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności powiatu</p>	<p style="text-align: center;">T</p> <p style="text-align: center;">THREATS (ZAGROŻENIA W OTOCZENIU)</p> <p>Zewnętrzne czynniki negatywne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania instytucji powiatu, ale mogą stanowić zagrożenie</p>

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z instytucjami działającymi na rzecz rodzin i dzieci, • ośrodki OPS (Ośrodki Pomocy Społecznej) wypłacają zasiłki, świadczenia rodzinne oraz prowadzą dożywianie dzieci, • ośrodki OPS zapewniają usługi opiekuńcze, kierują do domów pomocy społecznej, • wysoki poziom współpracy i integracji instytucji działających na rzecz rodzin, • likwidacja barier architektonicznych jak i społecznych względem osób niepełnosprawnych, • stale podnosi się jakość świadczonych usług społecznych na terenie powiatu rawskiego, • funkcjonowanie na terenie powiatu rawskiego Warsztatów Terapii Zajęciowej, • funkcjonowanie na terenie powiatu rawskiego Środowiskowego Domu Samopomocy, • rozwój nowych miejsc pracy, • wzrost liczby działań adresowanych do seniorów (m. in. Uniwersytet Trzeciego Wieku), • bezpłatne porady prawne, konsultacje i porady psychologiczne oraz konsultacje dla osób uzależnionych i ich rodzin, • istnienie licznych stowarzyszeń organizacji pozarządowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt małe zainteresowanie społeczności do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, • brak wystarczających środków finansowych na pomoc rodzinom, • niewystarczająca liczba wykwalifikowanej kadry pomocy społecznej w stosunku do potrzeb, • szara strefa zatrudnienia, • niewystarczający zakres usług asystenckich oraz opiekuńczych,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość wykorzystania środków zewnętrznych (m. in. Unii Europejskiej, Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej) na realizację programów oraz projektów, które są skierowane do mieszkańców powiatu, • zwiększenie liczby programów profilaktycznych nakierowanych na różne grupy docelowe, • wspieranie rozwoju i promowanie rodzinnej pieczy zastępczej, • integracja współpracy międzyinstytucjonalnej, • rozwój współpracy i partnerstw lokalnych oraz zaangażowanie społeczności lokalnych w proces rozwoju, 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych, • starzenie się społeczeństwa, • zjawisko rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz alienacja i marginalizacja grup społecznych, • emigracja zarobkowa osób wykształconych oraz młodych, • dziedziczenie wykluczenia społecznego oraz marginalizacji, • uzależnienia wśród dzieci i młodzieży, • epidemie i pandemie, • niskie dochody z pracy, • wysoki poziom kosztów pracy utrudniający rozwój zatrudnienia, • ukryte bezrobocie na wsi

• podniesienie poziomu świadomości społecznej	

Niniejsza analiza stanowi syntetyczne ujęcie wskazanych obszarów problemowych. Stanowi podsumowanie prezentowanej diagnozy oraz analizy sytuacji społecznej. Stała się ona podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

VI. Cele strategiczne i kierunki działań

CEL 1. WSPARCIE DZIECKA I RODZINY

LP	CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PODMIOTY REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I CZAS REALIZACJI	WSKAŹNIKI
1.	Sprawny system instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej	<p>1. Pozyskanie i przeszkolenie kandydatów do pełnienia funkcji w ramach rodzinnej pieczy zastępczej,</p> <p>2. Organizowanie szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych,</p> <p>3. Dostosowanie systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie,</p> <p>4. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,</p> <p>5. Realizacja programu rozwoju pieczy zastępczej,</p>	PCPR	<p>środki własne powiatu, środki MPiPS,</p> <p>2022-2028</p> <p>2019–2021</p>	<p>1. Liczba pozyskanych kandydatów w ramach rodzinnej pieczy zastępczej,</p> <p>2. Liczba przeszkolonych kandydatów w ramach rodzinnej pieczy zastępczej,</p> <p>3. Liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych,</p> <p>4. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,</p> <p>5. Liczba przeszkolonych funkcjonujących rodzin zastępczych,</p> <p>6. Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,</p> <p>7. Liczba osób korzystających ze wsparcia i liczba zrealizowanych programów,</p>
2.	Wsparcie rodzin zastępczych w wypełnianiu podstawowych funkcji	<p>1. Grupa wsparcia dla rodzin zastępczych,</p> <p>2. Udostępnienie osobom i rodzinom bezpłatnego poradnictwa,</p> <p>3. Przyznawanie świadczeń rodzinom zastępczym,</p> <p>4. Wsparcie ze strony koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej</p>	PCPR	<p>środki własne powiatu, środki MPiPS,</p> <p>2022-2028</p>	<p>1. Liczba osób uczestnicząca w grupach wsparcia,</p> <p>2. Liczba spotkań dla rodzin zastępczych,</p> <p>3. Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa,</p> <p>4. Liczba rodzin, które otrzymały świadczenia,</p> <p>5. Liczba osób objętych wsparciem koordynatora</p>
3.	Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających placówki i rodziny zastępcze	<p>1. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki, zagospodarowanie,</p>	PCPR	<p>środki własne powiatu,</p> <p>2022-2028</p>	<p>1. Liczba osób, którym przyznano pomoc,</p> <p>2. Liczba osób objętych pracą socjalną,</p>

		<p>2. Praca socjalna z wychowankami mająca na celu wyrównywanie szans i zapobieganie wykluczeniu społecznemu,</p> <p>3. Zapewnienie wychowankom możliwości pobytu w mieszkaniach chronionych,</p>			3. Liczba wychowanków umieszczonych w mieszkaniach chronionych,
4.	Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych	<p>1. Zatrudnienie asystenta rodziny,</p> <p>2. Praca socjalna na rzecz rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,</p> <p>3. Współpraca z instytucjami, urzędami, organizacjami na rzecz intensywności kierowanych usług,</p>	PCPR OPS-y	<p>środki własne powiatu, środki własne samorządu,</p> <p>2022-2028</p>	<p>1. Liczba zatrudnionych asystentów w gminach,</p> <p>2. Liczba osób objętych pracą socjalną,</p> <p>3. Liczba oferowanych usług, podpisanych porozumień,</p>

CEL 2. SKUTECZNE PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

LP	CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PODMIOTY REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I CZAS REALIZACJI	WSKAŹNIKI
1.	Pomoc osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy domowej	<p>1. Poprawienie przepływu informacji na temat możliwości pomocy osobom doznającym zjawiska przemocy domowej we wszystkich instytucjach zajmujących się tym zjawiskiem,</p> <p>2. Wyznaczenie jednej osoby zajmującej się pomocą osobom doznających przemocy w każdej gminie,</p> <p>3. Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla osób doznających przemoc,</p> <p>4. Zapewnienie schronienia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,</p>	PCPR	<p>środki własne powiatu,</p> <p>2022-2028</p>	<p>1. Liczba oferowanych usług,</p> <p>2. Liczba udzielonych porad/ świadczeń,</p> <p>3. Liczba osób korzystających ze wsparcia,</p>

		5. Realizacja programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej,		2018-2022	
2.	Pomoc osobom stosującym przemoc domową	1. Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej,	PCPR	środki własne powiatu, środki MRiPS, 2022-2028	1. Liczba osób korzystających ze wsparcia i liczba zrealizowanych programów, 2. Liczba zrealizowanych programów i osób korzystających ze wsparcia,
3.	Zwiększenie kompetencji służb i instytucji społecznych zajmujących się zjawiskiem przemocy domowej	1. Organizowanie szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy doowej dla służb i instytucji społecznych, 2. Stworzenie lokalnego informatora dla osób doznających przemocy domowej,	PCPR	środki własne powiatu, 2022-2028	1. Liczba zorganizowanych szkoleń i osób przeszkolonych, 2. Liczba wydrukowanych i rozdanych informatorów dotyczących przemocy domowej,

CEL 3. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

LP	CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PODMIOTY REALIZUJĄCE	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I CZAS REALIZACJI	WSKAŹNIKI
1.	Pomoc osobom niepełnosprawnym	1. Realizacja Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, 2. Realizacja projektów/programów unijnych i PFRON oraz projektów/programów finansowanych z innych źródeł,	PCPR, PUP, Samorządowe Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Rawskiej, Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Dobro Dzieci”, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Zespół Placówek Specjalnych, Ośrodki Pomocy Społecznej, Polski Czerwony Krzyż, Stowarzyszenie Hospicjum, zakłady opieki zdrowotnej,	środki PFRON, środki własne powiatu, PUP-Fundusz Pracy, środki własne Stowarzyszenia Rozwoju Ziemi Rawskiej, środki EFS, środki własne jednostek samorządu terytorialnego, Narodowy Fundusz Zdrowia, sponsorzy, 2022-2028	1. Liczba osób korzystających ze wsparcia, 2. Liczba zrealizowanych programów, projektów,

VII. Sposób realizacji, monitoring i zarządzanie realizacją strategii

7.1. System zarządzania realizacją strategii

System zarządzania jest nieodzownym elementem planowania strategicznego, decydującym o skuteczności procesu realizacji Strategii.

W procesie zarządzania Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022 – 2028 uczestniczą:

- Rada Powiatu Rawskiego,
- Zarządu Powiatu Rawskiego,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej.

7.2. Monitoring strategii

Zadania określone w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Rawskiego na lata 2022 – 2028 stanowią wyzwanie zarówno dla wszystkich instytucji publicznych, niepublicznych działających w ramach polityki społecznej w powiecie rawskim jak i lokalnej społeczności.

W celu właściwego wypełnienia i koordynowania poszczególnymi działaniami niezbędne jest monitorowanie i ocena realizacji zadań określonych w Strategii, a także sprecyzowanie sposobu wdrażania Strategii.

Należy pamiętać, że zarówno zmieniające się potrzeby społeczne i uwarunkowania zewnętrzne, jak i zmieniające się treści nadrzędnych dokumentów strategicznych mogą spowodować konieczność aktualizacji zapisów strategii w okresie jej obowiązywania.

Wdrożenie Strategii rozpoczyna się w chwili podjęcia uchwały w sprawie zatwierdzenia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Rawskiego na lata 2022 – 2028 przez Radę Powiatu Rawskiego. Po podjęciu Uchwały Rady Powiatu Rawskiego tekst Strategii zostanie zamieszczony na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej.

Okresowa ocena realizacji Strategii będzie przedkładana Radzie Powiatu w ramach corocznych sprawozdań z zakresu działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej.

7.3. Finansowanie strategii

Ze względu na długi okres obowiązywania niniejszego dokumentu szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe. Na dzień opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022 – 2028 ustalono, iż środki finansowe na zaplanowane w Strategii działania pochodzą będą z:

- budżetu powiatu rawskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu),
- dotacji z budżetu państwa w ramach dofinansowania realizacji zadań własnych,
- dotacji z budżetu państwa w ramach finansowania realizacji zadań zleconych,
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środków zewnętrznych (pochodzących m. in. z Unii Europejskiej, Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej) na realizację programów oraz projektów,
- środków pozyskanych przez organizacje pozarządowe,
- środki własne gmin.

Zakończenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Rawskiego na lata 2022 – 2028 jest dokumentem wyznaczającym cele i zadania pomocy społecznej w Powiecie Rawskim na okres najbliższych 7 lat.

Strategia jest dokumentem nadrzędnym nad tworzonymi programami z zakresu polityki społecznej powiatu. Jej zapisy winny być również uwzględniane przy tworzeniu kolejnych dokumentów długookresowych.

Dokument ten nie daje konkretnego rozwiązania, a jedynie naprowadza i sugeruje, jakie działania należy podjąć, by zniwelować niepożądane zjawiska społeczne. Strategia jest wyznacznikiem obszarów, na których powinno się opierać tworzone programy działań. Należy zwrócić uwagę na to, iż Strategia ma charakter otwarty co oznacza, że w czasie obowiązywania jej zapisów poszczególne elementy i działania mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do aktualnie panującej sytuacji społecznej.

Skuteczność realizacji określonych działań będzie zależała od motywacji i zaangażowania wszystkich zainteresowanych działaniami na rzecz mieszkańców znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społeczno – ekonomicznej. Zawarte w niniejszym dokumencie cele i działania uwzględniają najistotniejsze obszary życia społecznego, które winny być strefą oddziaływania samorządu.

Spis wykresów

Wykres 1 Struktura pęci mieszkańców powiatu rawskiego (stan na dzień 31.12.2020r.)	9
Wykres 2 Liczba mieszkańców z podziałem na kobiety i mężczyzn w powiecie rawskim w latach 2017-2020	9

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie powiatu rawskiego na mapie województwa łódzkiego	8
Rysunek 2 Podział administracyjny powiatu rawskiego	9
Rysunek 3 Plakat promujący przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na terenie powiatu rawskiego	37
Rysunek 4 Plakat promujący pieczę zastępczą na terenie powiatu rawskiego	42

Spis tabel

Tabela 1 Liczba mieszkańców poszczególnych gmin powiatu rawskiego (stan na dzień 31.12.2020r)	10
Tabela 2 Przyrost naturalny w powiecie rawskim w latach 2017 -2020	10
Tabela 3 Migracja ludności w powiecie rawskim w latach 2017 – 2020	10
Tabela 4 Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w latach 2018-2020	12
Tabela 5 Rodzaj i liczba przyznanych świadczeń przez Ośrodki Pomocy Społecznej w latach 2018-2020	12
Tabela 6 Liczba osób starszych korzystających ze wsparcia OPS w latach 2018-2020	13
Tabela 7 Liczba osób niepełnosprawnych na terenie powiatu rawskiego w latach 2018-2020	14
Tabela 8 Stopa bezrobocia rejestrowanego według województw, stan na 31 grudnia 2020r	15
Tabela 9 Stopa bezrobocia w Powiecie Rawskim w latach 2018-2020	16
Tabela 10 Liczba bezrobotnych w latach 2018-2020 zarejestrowanych w PUP Rawa Mazowiecka	16
Tabela 11 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w PUP w Rawie Mazowieckiej w podziale na gminy w latach 2018-2020	17
Tabela 12 Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP według poziomu wykształcenia w latach 2018-2020	17
Tabela 13 Struktura bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych w latach 2018-2020	18
Tabela 14 Struktura osób niepełnosprawnych bezrobotnych z podziałem na stopień niepełnosprawności w latach 2018-2020	18
Tabela 15 Rodzaje niepełnosprawności z podziałem na symbole	22
Tabela 16 Zestawienie przyjętych wniosków i wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2018-2020	23
Tabela 17 Liczba osób i kwoty wydane na turnusy rehabilitacyjne przez PCPR w Rawie Mazowieckiej w latach 2018-2020	24
Tabela 18 Likwidacja barier w latach 2018-2020	25
Tabela 19 Liczba osób i kwoty dofinansowania na sprzęt rehabilitacyjny i przedmioty ortopedyczne w latach 2018-2020	25
Tabela 20 Sport, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych w latach 2018-2020	26
Tabela 21 Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej w latach 2018-2020	26
Tabela 22 Realizacja programu „Aktywny samorząd” w latach 2018-2020	27
Tabela 23 Realizacja „Programu wyrównywania różnic między regionami” w latach	

2018-2020	28
Tabela 24 Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu oraz liczba osób w rodzinach w latach 2018-2020	30
Tabela 25 Przestępstwa narkotykowe nieletnich i dorosłych stwierdzone na terenie powiatu rawskiego w latach 2018-2020	35
Tabela 26 Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” przez funkcjonariuszy KPP w Rawie Mazowieckiej w latach 2018-2020	37
Tabela 27 Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” przez funkcjonariuszy KPP w Rawie Mazowieckiej w latach 2018-2020 według miejsca zamieszkania	38
Tabela 28 Liczba ofiar przemocy na terenie powiatu rawskiego z podziałem na płeć w latach 2018-2020	38
Tabela 29 Przestępczość na terenie powiatu rawskiego w latach 2018-2020	39
Tabela 30 Rodzaje rodzin zastępczych i ich liczba w Powiecie Rawskim w latach 2018-2020	40
Tabela 31 Wiek dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2018-2020 (stan na 31 grudnia danego roku)	41
Tabela 32 Wydatki na świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu rawskiego w latach 2018-2020	42
Tabela 33 Inne świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Rawskiego w latach 2018-2020	43
Tabela 34 Średni miesięczny koszt pobytu w placówce na terenie powiatu rawskiego w latach 2018-2020	43
Tabela 35 Liczba usamodzielnianych wychowanków z terenu powiatu rawskiego w latach 2018-2020	45
Tabela 36 Dane teleadresowe OPS z terenu powiatu rawskiego	46
Tabela 37 Dane dotyczące realizacji programu „Aktywny Samorząd” w latach 2018 – 2020	49
Tabela 38 Dane dotyczące wypożyczeń sprzętów rehabilitacyjnych w latach 2018-2020	51
Tabela 39 Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności, orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, legitymacji oraz kart parkingowych w latach 2018-2020	53
Tabela 40 Stan zatrudniania Koordynatorów Rodzinnej Pieczy Zastępczej w latach 2018-2020	53
Tabela 41 Liczba uczestników WTZ w latach 2018-2020 z podziałem na płeć	57
Tabela 42 Wysokość dofinansowania w latach 2018- 2020	58